

INFRAȚIUNI MOTIVATE DE URĂ ȘI DISCURSURILE URII

Situația din România: 2016-2020

Proiect derulat de:

CENTRUL DE RESURSE
JURIDICE

**Centrul de Resurse Juridice,
București, mai 2021**

Material realizat cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org.

CUPRINS

Cuvânt înainte

Listă de abrevieri

I. Cadrul legal în România privind infracțiunile motivate de ură și discursul de ură

I.1. Legislație

A. Infracțiuni motivate de ură

B. Discurs de ură

B.1. Abordare administrativă a discursului de ură

B.2. Abordare penală a discursului de ură

B.3. Abordare civilă a discursului de ură

I.2. Punerea în aplicare a legilor cu privire la infracțiunile motivate de ură și discursul de ură

II. Informații privind infracțiunile motivate de ură și discursul de ură disponibile în România

II.1. Informații administrative privind infracțiunile motivate de ură și discursul de ură

II.1.1. Infracțiuni motivate de ură și discursul de ură înregistrate de Poliție

II.1.2. Date privind dosarele penale referitoare la infracțiuni motivate de ură și discurs de ură la nivelul Ministerului Public (Parchetelor de pe lângă instanțe de judecată)

II.1.3. Date privind dosarele penale referitoare la infracțiuni motivate de ură și discurs de ură la nivelul Ministerului Justiției

II.1.4. Date privind discursul de ură comunicate de către Consiliul Național al Audiovizualului

II.1.5. Date privind discursul de ură comunicate de către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

II.1.6. Informații colectate de Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România "Elie Wiesel"

II.2. Informații colectate de organizații internaționale

II.2.1. OSCE-ODHIR

II.2.2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului

II.2.3. Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței a Consiliului Europei (E.C.R.I)

II.2.4. Comisia Europeană

II.2.5. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA)

II.3. Informații colectate de ONG-uri din România

II.4. Statistici privind discriminarea

III. Măsurile pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor motivate de ură și discursul de ură

III.1. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

III.2. Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”

III.3. Inspectoratul General al Poliției Române - Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității

III.4. Institutul de Studii pentru Ordine Publică

III.5. Ministerul Public

III.6. Institutul Național al Magistraturii

III.7. Institutul Național Pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților

III.8. Institutul Român pentru Drepturile Omului

IV. Concluzii și recomandări

Cuvânt înainte

Acest raport de cercetare a fost elaborat în cadrul proiectului "Nediscriminarea, dincolo de cuvinte"¹, care are ca scop creșterea gradului de conștientizare a cetățenilor cu privire la nivelul de acceptare și internalizare a discursului urii în spațiul public și întărirea capacității acestora de identificare, raportare și combatere a discursului urii, inclusiv prin deconstruirea prejudecăților care îl susțin, prejudecăți despre diverse grupuri vulnerabile la discriminare, prin oferirea de instrumente și acces facil la informație.

Raportul, realizat la început de proiect, prezintă nivelul de accesare a legislației și prevederilor antidiscriminare din ultimii 5 ani din perspectivă de discurs al urii și infracțiuni motivate de ură. Acesta va fi reluat, cu informații actualizate, la finele proiectului, aferent perioadei 2021-2022, pentru a stabili un nivel comparativ și a identifica punctele care necesită intervenție prioritară și liniile de acțiune, pentru factorii de decizie și de elaborare a politicilor, pentru instituțiile statului care le implementează, precum și a persoanelor deja implicate în domeniul antidiscriminării (ONG-uri, grupuri de victime, profesioniști din domeniul juridic etc.).

Astfel, raportul conține o analiză a cadrului legal național relevant, prezentarea datelor privind infracțiunile motivate de ură care sunt disponibile public în România, precum și a măsurilor de prevenire și combatere a discriminării, a discursului și a infracțiunilor motivate de ură.

Metode de analiză

Raportul este redactat pe baza următoarei metode de analiză: analiza documentară. Activitatea de analiză documentară a presupus colectarea de date și informații despre infracțiunile și discursurile instigatoare la ură din surse online, precum și trimiterea de solicitări de informații publice către autoritățile care prelucrează date despre infracțiunile și discursurile instigatoare la ură, aceste autorități fiind în principal cele care se ocupă de investigare, urmărire penală și eventual condamnare.

¹ Proiectul este derulat de Centrul de Resurse Juridice (CRJ) cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org.

Mai multe informații despre proiect sunt disponibile la:

<https://www.crij.ro/antidiscriminare/nediscriminarea-dincolo-de-cuvinte/>

Listă de abrevieri

CNA	Consiliul Național al Audiovizualului
CRJ	Centrul de Resurse Juridice
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
ECRI	Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței a Consiliului Europei
UE	Uniunea Europeană
FDSC	Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile
FRA	Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene
O.U.G.	Ordonanță de Urgență a Guvernului
IGPR	Inspectoratul General al Poliției Române
O.G.	Ordonanță de Guvern
INSHR-EW	Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România "Elie Wiesel"
MJ	Ministerul Justiției
MP	Ministerul Public
CNCD	Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
ONG	Organizație non-guvernamentală
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
OSCE-BIDDO	OSCE Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
IMU	Infrațiuni motivate de ură

I. Cadrul legal în România privind infracțiunile motivate de ură și discursul de ură

Cadrul legal românesc nu cuprinde o definiție a infracțiunilor motivate de ură sau a discursului de ură. Există dispoziții legale penale, civile sau administrative care cuprind categoriile de infracțiuni de ură și discursuri de ură, pe baza conținutului lor specific.

Cuvântul „ură” este menționat în cadrul legal românesc, o singură dată în Codul penal, unde este sancționată infracțiunea de incitare la ură sau discriminare (art. 369). Cu toate acestea, sensul precis al termenului „ură” nu este definit în mod expres în legislația penală. În mod similar, „ura” este menționată și o dată în Legea audiovizualului nr. 504/2002, în dispoziția care interzice incitarea la ură prin programe de difuzare (art. 40).

I.1. Legislație relevantă

A. INFRAȚIUNI MOTIVATE DE URĂ

Cadrul juridic penal din România abordează infracțiunile motivate de ură din două perspective, anume ca: reținerea unei circumstanțe agravante și existența unor infracțiuni de sine stătătoare prevăzute în Codul Penal și în alte legi speciale în structura cărora intră o parte sau toate criteriile prevăzute de circumstanțele agravante.

Circumstanțe agravante, prevăzute de art.77 lit.h) din Codul Penal:

Motivația discriminatoare în săvârșirea infracțiunilor a fost introdusă pentru prima dată ca circumstanță agravantă în cadrul legal penal din România prin intermediul Legii nr. 278/2006 care, printre altele, a completat prevederile Codului Penal în vigoare la momentul respectiv. Noul Cod Penal a păstrat această abordare juridică și, în plus, a deschis lista de criterii care pot fi luate în considerare la stabilirea motivației discriminatoare.

Circumstanțe agravante, prevăzute de art.77 lit.h) din Codul Penal: *“Următoarele împrejurări constituie circumstanțe agravante: (...) h) săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte.”*

Reținerea circumstanțelor agravante mărește quantumul pedepsei aplicate până la maximum special². Dacă maximum special este neîndestulător, în cazul închisorii se poate adăuga un spor până la 2 ani, care nu poate depăși o treime din acest maxim, iar în cazul amenzii se poate aplica un spor de cel mult o treime din maximum special. Majorarea limitelor speciale ale pedepsei se face o singură dată, indiferent de numărul circumstanțelor conform art. 78 din Codul Penal.

² Maximum special este cea mai mare pedeapsă prevăzută pentru fiecare infracțiune din Codul Penal, spre deosebire de maximum general. În prezent, maximum general al pedepsei închisorii este de 30 de ani și maximum general al pedepsei amenzii este de 200.000 Lei.

Infracțiuni de sine stătătoare prevăzute în Codul Penal și în alte legi speciale

Există infracțiuni în structura cărora intră deja o parte sau toate din motivele prevăzute de art.77 lit.h), sau care sunt deja definite ca o variantă agravată a unei infracțiuni de bază, din cauza prezenței unuia sau mai multora dintre criteriile protejate. Astfel de exemple de infracțiuni care pot fi considerate ca fiind motivate de ură sunt:

În afară de dispozițiile privind circumstanțele agravante, componenta motivelor săvârșirii infracțiunii se regăsește în definiția infracțiunilor din Codul penal sau în legile speciale. În această versiune, motivele pot face parte din varianta tip a infracțiunii sau varianta agravată a infracțiunii (varianta tip este prevăzută cu o pedeapsă mai mare dacă se rețin motivele de prejudecată) sau o variantă circumstanțiată a infracțiunii (care are aceeași pedeapsă ca infracțiunea tip, cu diferența că motivația se adaugă infracțiunii tip).

Din punct de vedere al tehnicii legislative, infracțiunile motivate de ură sub formă de infracțiuni de sine stătătoare sunt prevăzute fie în articole independente, fie ca paragrafe distincte într-un articol independent. De exemplu, incitarea la ură sau discriminare este un articol de sine stătător (art. 369 Cod penal), în timp ce tortura bazată pe discriminare este un paragraf al unui articol care se referă la tortură (alin. 1 lit. d al art. 282 Cod penal).

Infrațiuni de sine stătătoare cuprinse în categoria infracțiunilor motivate de ură, prevăzute de Codul penal:

Incitarea la ură sau discriminare (art. 369 Cod penal)	<i>Incitarea publicului, prin orice mijloace, la ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.</i>
Abuzul în serviciu pe teme de discriminare (art. 297, par. (2) Cod penal)	<i>Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngrădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe teme de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.*</i> <i>* Această dispoziție este versiunea circumstanțiată a infracțiunii, care prevede aceeași pedeapsă ca varianta tip - nu mai puțin de 2 și nu mai mult de 7 ani de închisoare și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.</i>
Tortura pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare (art. 282, par. (1), d) Cod penal)	<i>(1) Fapta funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau a altei persoane care acționează la instigarea sau cu consimțământul expres ori tacit al acestuia de a provoca unei persoane puternice suferințe fizice ori psihice: (...) d) pe un motiv bazat pe orice formă de discriminare, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.</i>
Împiedicarea exercitării libertății religioase (art. 381 Cod penal)	<i>(1) Împiedicarea sau tulburarea liberei exercitări a ritualului unui cult religios, care este organizat și funcționează potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.</i> <i>(2) Obligarea unei persoane, prin constrângere, să participe la serviciile religioase ale unui cult ori să îndeplinească un act religios legat de exercitarea unui cult se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.</i> <i>(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează obligarea unei persoane, prin violență sau amenințare, să îndeplinească un act interzis de cultul, organizat potrivit legii, căruia îi aparține.</i>

Profanarea lăcașurilor sau a obiectelor de cult (art. 382 Cod penal)	<i>Profanarea unui lăcaș sau a unui obiect de cult, aparținând unui cult religios care este organizat și funcționează potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.</i>
Profanarea de cadavre sau morminte, în anumite situații și cu reținerea circumstanței agravante ** (art. 383 Cod penal)	<p>(1) <i>Sustragerea, distrugerea sau profanarea unui cadavru ori a cenușii rezultate din incinerarea acestuia se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.</i></p> <p>(2) <i>Profanarea prin orice mijloace a unui mormânt, a unei urne funerare sau a unui monument funerar se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.</i></p> <p>** Infracțiunea de sine stătătoare poate fi comisă, teoretic, fără o motivație, de exemplu dacă profanarea este comisă în scopul furtului de bunuri, indiferent de motivația religioasă.</p>

În plus, infracțiunile motivate de ură sunt prevăzute și de următoarele legi speciale:

Ordonanța de urgență a guvernului (O.U.G.) 31/2002 privind interzicerea organizațiilor, simbolurilor și faptelor cu caracter fascist, legionar, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război (amendată prin Legea nr. 217/2015 și Legea 157/2018). O.U.G. 31/2002 incriminează diferite tipuri de comportament în legătură cu xenofobia, rasismul, și fascismul:

- inițierea sau constituirea unei organizații cu caracter fascist, rasist ori xenofob, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unui astfel de grup și care este pedepsită cu închisoare de la 3 la 10 ani (art. 3, alin. 1);
- confecționarea, vânzarea, răspândirea, precum și deținerea în vederea răspândirii de simboluri fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe care se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 3 ani (art. 4, par. 1). Cu aceeași pedeapsă se sancționează și utilizarea în public a simbolurilor fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe (art. 4, par. 2). Distribuirea sau punerea la dispoziția publicului, în orice mod, prin intermediul unui sistem informatic, de materiale rasiste și xenofobe se pedepsește cu închisoare de la un an la 5 ani (art. 4, par. 3). Aceste fapte nu constituie infracțiune dacă sunt săvârșite în interesul artei sau științei, cercetării ori educației sau în scopul dezbaterii unei chestiuni de interes public (art. 4, alin. 4);
- promovarea, în public, a cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război, care se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani (art. 5);
- promovarea, în public, de idei, concepții sau doctrine fasciste, legionare, rasiste sau xenofobe, care se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani (art. 5);
- negarea, contestarea, aprobarea, justificarea sau minimalizarea în mod evident, prin orice mijloace, în public, a Holocaustului ori a efectelor acestuia, care se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă (art. 6). Pedeapsa este mai mare dacă fapta se săvârșește prin intermediul unui sistem informatic;
- negarea, contestarea, aprobarea, justificarea sau minimalizarea în mod evident, prin orice mijloace, în public, a genocidului, a crimelor contra umanității și a crimelor de război, astfel cum sunt definite în dreptul internațional, în Statutul Curții Penale Internaționale și în Carta Tribunalului Militar Internațional înființat prin Acordul de la Londra, la data de 8 august 1945, și recunoscute ca atare printr-o hotărâre definitivă a Curții Penale Internaționale, a Tribunalului Militar Internațional înființat prin Acordul de la Londra, la data de 8 august 1945, a Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, a Tribunalului Penal Internațional pentru Rwanda sau a oricărui altui tribunal penal internațional înființat prin instrumente internaționale relevante

și a căror competență este recunoscută de statul român, ori a efectelor acestora, care se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă (art. 6). Pedepsa este mai mare dacă fapta se săvârșește prin intermediul unui sistem informatic;

- amenințarea unei persoane sau a unui grup de persoane, prin intermediul unui sistem informatic, cu săvârșirea unei infracțiuni pentru care maximul pedepsei prevăzute de lege este închisoarea de cel puțin 5 ani, pe motiv de rasă, culoare, ascendență sau origine națională ori etnică sau în considerarea religiei, dacă aceasta este folosită ca pretext pentru oricare dintre motivele arătate, care se pedepsește cu închisoare de la un an la 3 ani (art. 6¹).

O.U.G. interzice autorităților administrației publice următoarele tipuri de comportamente:

- ridicarea sau menținerea în locuri publice, cu excepția muzeelor, a unor statui, grupuri statuare, plăci comemorative, referitoare la persoanele vinovate de săvârșirea infracțiunilor de genocid contra umanității și de crime de război (art. 12);
- acordarea numelor persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război unor străzi, bulevarde, scuaruri, piețe, parcuri sau altor locuri publice (art. 13);
- acordarea numelor persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni de genocid contra umanității și de crime de război unor organizații, cu sau fără personalitate juridică (art. 13).

Chiar dacă IMU sunt prevăzute în articole individuale, autoritățile colectează date globale în care indicatorul de colectare este reprezentat de un întreg capitol din Codul penal, capitol ce include și articole ce descriu infracțiuni de interes pentru IMU. Aceeași problemă apare și în cazul O.U.G. 31/2002, unde datele sunt colectate având ca indicator însăși legea, chiar dacă O.U.G. 31/2002 conține prevederi pentru diferite tipuri de infracțiuni care promovează xenofobia, fascismul și rasismul. Așadar, atunci când se analizează datele administrative oficiale privind incidența faptelor interzise de O.U.G. 31/2002, este imposibil să se stabilească o legătură între cifre și diferitele fapte prevăzute de lege.

Legea nr. 157 din 2 iulie 2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului.

În perioada martie 2016 — martie 2017, România a exercitat președinția Alianței Internaționale pentru Memoria Holocaustului (International Holocaust Remembrance Alliance / IHRA). Cu ocazia primei reuniuni plenare a IHRA din România, organizată la București, a avut loc un proces de negociere între cele 31 de state membre ale organizației, condus de România și finalizat cu adoptarea Definiției de lucru a antisemitismului. Decizia a fost luată pe fondul creșterii infracțiunilor pe bază de ură, în special în Europa. La 1 iunie 2017, Parlamentul European a adoptat “Rezoluția referitoare la combaterea antisemitismului” (2017/2692(RSP), prin care a invitat statele membre și instituțiile și agențiile UE să adopte și să aplice definiția operațională a antisemitismului a IHRA pentru a sprijini autoritățile judiciare și de aplicare a legii în eforturile acestora de a identifica și urmări în justiție atacurile antisemite în mod mai eficient și mai eficace.³

“Antisemitismul care s-a manifestat în România între cele două războaie mondiale a crescut direct din semințele sădite în evenimentele majore ale dezvoltării țării începute la jumătatea secolului al XIX-lea. Din motive care puteau diferi de la o persoană la alta sau de la un grup la altul, în viața politică, culturală și spirituală a societății românești au existat, în forme variate și cu diverse intensități, puternice curente antisemite.” (*Raportul Final al Comisiei Internaționale pentru Studiarea Holocaustului în România*).⁴

³ Expunere de motive a Legii 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=17193

⁴ Expunere de motive a Legii 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=17193

Legea 157/2018 există ca urmare a necesității adoptării unui act normativ distinct care să introducă măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului și care decurge și din faptul că propagarea în public a ideilor, concepțiilor și doctrinelor antisemite, precum și a simbolurilor sau materialelor antisemite, în special pe Internet și prin intermediul rețelelor de socializare, nu au putut fi combătute prin intermediul mijloacelor legislative aflate la dispoziție în acel moment.⁵

Legea 157/2018 definește antisemitismul, organizația cu caracter antisemit, simbolurile antisemite, materialele antisemite și incriminează diferite tipuri de comportament în legătură cu antisemitismul, după modelul OUG 31/2002:

- promovarea, în public, în orice mod, idei, concepții sau doctrine antisemite constituie infracțiune, care se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani și interzicerea unor drepturi (art. 3);
- distribuirea sau punerea la dispoziția publicului, prin orice mijloace, de materiale antisemite, care se pedepsește cu închisoare de la un an la 5 ani (art. 4);
- confecționarea, vânzarea, răspândirea, precum și deținerea în vederea răspândirii de simboluri antisemite, care se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 3 ani și interzicerea unor drepturi. Cu aceeași pedeapsă se sancționează și utilizarea în public a simbolurilor antisemite. Aceste fapte nu constituie infracțiune dacă sunt săvârșite în interesul artei sau științei, cercetării ori educației sau în scopul dezbaterii unei chestiuni de interes public (art. 5);
- inițierea sau constituirea unei organizații cu caracter antisemit, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unei astfel de organizații, care se pedepsește cu închisoare de la 3 ani la 10 ani. Dacă autorul faptei denunță autorităților existența organizației, înainte ca aceasta să fi fost descoperită și să se fi început săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile care intră în scopul grupului, acesta nu va fi pedepsit (art. 6).

Legea nr. 221 din 18 noiembrie 2019 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 reglementează pentru prima dată în România fenomenul cunoscut sub numele de bullying.

Violența psihologică - bullying este definită ca acțiunea sau seria de acțiuni fizice, verbale, relaționale și/sau cibernetice, într-un context social dificil de evitat, săvârșite cu intenție, care implică un dezechilibru de putere, au drept consecință atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptate împotriva unei persoane sau a unui grup de persoane **și vizează aspecte de discriminare și excludere socială, care pot fi legate de apartenența la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală, caracteristicile personale**, acțiune sau serie de acțiuni, comportamente ce se desfășoară în unitățile de învățământ și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale.

Ulterior, a fost adoptat **Ordinul nr. 4343 din 27 mai 2020 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor art. 7 alin. (1¹), art. 56¹ și ale pct. 6¹ din anexa la Legea educației naționale nr. 1/2011, privind violența psihologică – bullying.**

Aceste norme metodologice au fost elaborate, printre altele, pentru reducerea fenomenului de violență în unitățile de învățământ preuniversitar și pentru crearea unui climat sigur și pozitiv în unitatea de învățământ, bazat pe respectarea persoanei, nediscriminare, motivarea pentru învățare și asigurarea stării de bine a antepreșcolarului/preșcolarului/elevului în unitatea de învățământ.

Normele exclud termenului de violență psihologică - bullying relațiile violente dintre adulți și copii și relațiile violente între adulți în cadrul unității de învățământ.

⁵ Expunere de motive a Legii 157/2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=17193

În prezent, nu există prevederi în legislația privind bullying-ul care să sancționeze distinct aceste tipuri de comportament. Așadar, în funcție de natura faptei săvârșite și de vârsta autorului, vor putea fi atrase următoarele tipuri de răspundere:

- a. civilă, în cazuri precum insulte, atingerea demnității, reputației, imaginii, în caz de discriminare;
- b. contravențională, în cazuri în care se produce discriminarea unei persoane, faptă ce poate fi sesizată la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării;
- c. penală, în cazuri precum amenințări, șantaj, hărțuire, incitare la ură ori la discriminare;
- d. măsurile educative ori disciplinare ce pot fi aplicate în situațiile de bullying conform regulamentelor școlare.

B. DISCURSUL DE URĂ

În Recomandarea (97)20 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, discursul de ură (denumit hate speech în engleză) este definit astfel: „toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație” (Anexa la Recomandarea nr. R(97)20, Domeniul de aplicare).

Discursul de ură nu are o definiție juridică specifică în cadrul legal românesc, ci mai degrabă comportamente specifice ilegale care sunt comise prin discurs pot intra în această categorie. În cadrul legal românesc, discursul de ură poate fi sancționat în sistemele administrative, penale sau civile.

De exemplu, o prevedere legislativă care arată că faptele și discursul de ură pot avea consecințe administrative, civile sau penale este Legea nr. 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice. În art. 9, pct. a), legea interzice adunărilor publice propagarea ideilor totalitare de natură fascistă, comunistă, rasistă, șovină sau ale oricăror organizații terorist-diversioniste, defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la ură națională sau religioasă, incitarea la discriminare, la violență publică și la manifestări obscene, contrare bunelor moravuri. În capitolul privind sancțiunile, legea prevede că încălcarea prevederilor sale poate declanșa sancțiuni disciplinare, administrative, civile sau penale (art. 25). Astfel, sistemul sancțiunilor este interpretat pe baza gravității actelor și a discursului și a formei lor specifice de manifestare.

Definiția Consiliului Europei cu privire la discursul instigator se referă la “toate formele sale de expresie”, cu alte cuvinte, nu doar prin ura exprimată prin limbaj, ci și prin alte mijloace cum ar fi imagini, materiale video sau orice altă formă de activitate din mediul online. Astfel, hărțuirea din mediul online este o formă a discursului instigator la ură.

B.1. Abordare administrativă a discursului de ură

Discursul de ură poate intra sub incidența Legii antidiscriminare (Ordonanța Guvernului (O.G.) nr. 137/2000) sau a Legii audiovizualului (Legea nr. 504/2002) și poate lua forma unei contravenții. Astfel, discursul de ură poate fi considerat ca o formă de discriminare, hărțuire sau încălcare a dreptului la demnitate personală (care sunt contravenții prevăzute de O.G. 137/2000) sau ca o încălcare a obligației furnizorului de servicii audio-vizuale de a se abține de la promovarea conținut discriminator, rasist, care incită la ură sau care încalcă demnitatea umană (contravenții prevăzute în Legea nr. 504/2002).

Remediile administrative nu pot oferi despăgubiri sau alte tipuri de compensații victimelor discursurilor de ură. Organele administrative precum Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) sau Consiliul Audiovizual (CNA) emit decizii care pot impune sancțiuni financiare administrative

(amenzi) cel mult pentru făptuitori. Sancțiunile financiare plătite de făptuitori fac parte din bugetul de stat. Dacă victimele discriminării doresc să obțină despăgubiri, atunci trebuie să recurgă la căi de atac de drept comun (a se vedea secțiunea B.3. de mai jos).

Tabelul următor oferă exemple de prevederi care impun sancțiuni administrative pentru discursurile de ură:

Legea antidiscriminare – Ordonanța Guvernului (O.G.) nr. 137/2000	
Discriminare directă	<p>Art. 2, alin. (1) <i>Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.*</i></p> <p>*Discursul de ură poate constitui o discriminare directă, în funcție de circumstanțele cazului.</p>
Hărțuire la locul de muncă	<p>Art.2, alin. (5) <i>Orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv constituie hărțuire și se sancționează contravențional.*</i></p> <p>*Hărțuirea este menționată aici, în măsura în care poate fi comisă prin discursuri de ură.</p>
<p>Hărțuire morală la locul de muncă*</p> <p>*faptă introdusă prin Legea nr. 167 din 7 august 2020 pentru modificarea și completarea O.G. nr. 137/2000</p>	<p>Art.2, alin. (5¹) <i>Orice comportament exercitat cu privire la un angajat de către un alt angajat care este superiorul său ierarhic, de către un subaltern și/sau de către un angajat comparabil din punct de vedere ierarhic, în legătură cu raporturile de muncă, care să aibă drept scop sau efect o deteriorare a condițiilor de muncă prin lezarea drepturilor sau demnității angajatului, prin afectarea sănătății sale fizice sau mentale ori prin compromiterea viitorului profesional al acestuia, comportament manifestat în oricare dintre următoarele forme:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) <i>conduită ostilă sau nedorită;</i> b) <i>comentarii verbale;</i> c) <i>acțiuni sau gesturi.</i> <p><i>Constituie hărțuire morală la locul de muncă și se sancționează disciplinar, contravențional sau penal, după caz.*</i></p> <p>Art.2, alin. (5²) <i>Orice comportament care, prin caracterul său sistematic, poate aduce atingere demnității, integrității fizice ori mentale a unui angajat sau grup de angajați, punând în pericol munca lor sau degradând climatul de lucru constituie hărțuire morală la locul de muncă. Stresul și epuizarea fizică intră sub incidența hărțuirii morale la locul de muncă.*</i></p> <p>Art.2, alin. (5⁴) <i>Angajații care săvârșesc acte sau fapte de hărțuire morală la locul de muncă răspund disciplinar, în condițiile legii și ale regulamentului intern al angajatorului. Răspunderea disciplinară nu înlătură răspunderea</i></p>

	<p><i>contravențională sau penală a angajatului pentru faptele respective. *</i></p> <p>*Hărțuirea este menționată aici, în măsura în care poate fi comisă prin discursuri de ură.</p>
Dreptul la demnitatea personală	<p>Art. 15 <i>Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia.</i></p>
Sanctiuni pentru discriminare	<p>Art. 26 al O.G. 137/2000 prevede sancțiuni care pot fi aplicate de CNCD.</p> <p>Sanctiunea pecuniară este:</p> <ul style="list-style-type: none"> • amendă în valoare de minim 1.000 lei și maxim 30.000 Lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică • amendă în valoare de minim 2.000 lei și maxim 100.000 Lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate. <p>Sanctiuni complementare pot include:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obligația părții care a săvârșit fapta de discriminare să publice, în mass-media, un rezumat al hotărârii de constatare, respectiv al sentinței judecătorești. <p>Măsuri suplimentare în cazul hărțuirii la locul de muncă ce pot fi dispuse de instanță:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obligarea angajatorului la luarea tuturor măsurilor necesare pentru a stopa orice acte sau fapte de hărțuire morală la locul de muncă cu privire la angajatul în cauză; • reintegrarea la locul de muncă a angajatului în cauză; • obligarea angajatorului la plata către angajat a unei despăgubiri în cuantum egal cu echivalentul drepturilor salariale de care a fost lipsit; • obligarea angajatorului la plata către angajat a unor daune compensatorii și morale; • obligarea angajatorului la plata către angajat a sumei necesare pentru consilierea psihologică de care angajatul are nevoie, pentru o perioadă rezonabilă stabilită de către medicul de medicină a muncii; • obligarea angajatorului la modificarea evidențelor disciplinare ale angajatului. <p>Legea generală privind sancțiunile administrative, O.G. 2/2001, prevede o sancțiune administrativă suplimentară care poate fi aplicată chiar dacă legislația specială (în acest caz, O.G. 137/2000) nu o menționează în mod expres: avertismentul administrativ (art. 5, alin. 2, lit. a). Avertismentul administrativ este o notificare verbală sau scrisă a contravenientului cu privire la pericolul social al infracțiunii, însoțită de recomandarea de a</p>

	respecta legea (art. 7, alin. 1). Avertismentul administrativ se aplică infracțiunilor mai puțin grave (art. 7, alin. 2).
Legea audiovizualului nr. 504/2002	
Obligația furnizorilor de servicii media de a respecta pluralismul politic și diversitatea culturală	Art. 3, alin. 1 Prin difuzarea și retransmisia serviciilor de programe se realizează și se asigură pluralismul politic și social, diversitatea culturală, lingvistică și religioasă, informarea și educarea, inclusiv sub aspect științific, și divertismentul publicului, cu respectarea libertăților și a drepturilor fundamentale ale omului.
Cerințe pentru comunicările comerciale audiovizuale (publicitate)	Art. 29, alin. 1 lit. Comunicările comerciale audiovizuale difuzate de furnizorii de servicii media audiovizuale trebuie să respecte următoarele condiții: ... c) să nu prejudicieze demnitatea umană; d) să nu includă nicio formă de discriminare pe motiv de rasă, etnie, naționalitate, religie, credință, handicap, vârstă, sex sau orientare sexuală; e) să nu aducă ofensă convingerilor religioase sau politice ale telespectatorilor și radioascultătorilor;
Interzicerea incitării la ură în difuzarea de programe	Art. 40 Difuzarea de programe care conțin orice formă de incitare la ură pe considerente de rasă, religie, naționalitate, sex sau orientare sexuală este interzisă.
Sanctiuni pentru încălcarea Legii audiovizualului	Sanctiunile pecuniare prevăzute de Legea audiovizualului nr. 504/2002 la art. 90 sunt amenzi de minim 10.000 Lei și maxim 200.000 Lei.
Transpunerea legii audiovizuale în Codul de reglementare a conținutului audiovizual	Prevederile privind interzicerea discriminării sunt transpuse și detaliate prin regulamentele interne ale Consiliului Național al Audiovizual (CNA). Mai exact, Decizia CNA nr. 220 din 24 februarie 2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual reiterează obligațiile furnizorilor de servicii audio-vizuale de a se abține de la discriminare (art. 30, 32, 40, 47, 48, 64, 66, 70 și 93). * Prin Decizia nr. 63 din 14 februarie 2017 pentru modificarea și completarea Deciziei CNA nr. 220/2011, Codul de reglementare a conținutului audiovizual a fost modificat fiind introdusă printre altele și următoarea definiție: <i>violența de limbaj</i> - adresarea printr-un limbaj jignitor, brutal, precum utilizarea de insulte, amenințări, cuvinte și expresii degradante sau umilitoare sau discriminatorii; se asimilează acestei forme de violență și comportamentele triviale, nonverbal.

B.2. Abordare penală a discursului de ură

Discursul de ură, deși nu este definit ca atare, este reglementat și prin legea penală, în anumite situații specifice.

În mod specific, acte precum incitarea la ură sau discriminare (art. 369 Cod penal), profanarea lăcașurilor sau obiectelor de cult și a mormintelor realizate prin simboluri / desene (art. 382 și 383 Cod penal), se încadrează în categoria largă a discursului de ură.

B.3. Abordare civilă a discursului de ură

În cadrul dreptului civil, victimele discursurilor de ură pot solicita despăgubiri pentru prejudiciul suferit. Astfel, în baza Codului civil, orice persoană poate depune la o instanță de judecată o cerere de acordare a unor despăgubiri dacă drepturile sale au fost încălcate. De asemenea, în cadrul proceselor penale, victimele pot solicita despăgubiri civile pentru daunele suferite.

În același timp, victimele discriminării pot alege **o cale de atac civilă, în baza Legii speciale antidiscriminare (O.G. 137/2000, art. 27, alin. 1)**, fără condiția prealabilă de a iniția proceduri administrative cu CNCD. Cu toate acestea, dacă este inițiată o acțiune civilă bazată pe O.G. 137/2000, atunci CNCD trebuie citat pentru depunerea unui punct de vedere în cadrul procesului (art. 27, alin. 3).

În cadrul legal românesc există trei tipuri de sancțiuni pentru comportament ilegal care se aplică IMU și discursurilor de ură:

- Sancțiuni civile
- Sancțiuni administrative (pentru contravenții)
- Sancțiuni penale

Astfel, în funcție de mijloacele de comitere a infracțiunii și de tipul de remediu ales de victimă, ar putea fi aplicabilă legea civilă, administrativă sau penală. Cu toate acestea, nu există o definiție legală oficială a IMU și a discursurilor de ură *per se*: diferite acte și incidente ar putea intra în aceste categorii, în funcție de circumstanțe.

I.2. Punerea în aplicare a legilor cu privire la infracțiunile motivate de ură și discursul de ură

Aplicarea legilor cu privire la infracțiunile motivate de ură și la discursurile de ură se face de către organele administrative, autoritățile de aplicare a legii și instanțele de judecată - în funcție de tipul dispozițiilor legale încălcate și de specificul infracțiunilor.

ORGANE ADMINISTRATIVE:

- A. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
- B. Consiliul Național al Audiovizualului

În cazul discursului de ură pentru care se aplică sancțiuni administrative, organele administrative care au competența de a analiza și sancționa infracțiunea sunt cele precum Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) și Consiliul Național al Audiovizualului (CNA).

A. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării⁶ este un organ administrativ cu activitate jurisdicțională – fie poate primi petiții de la persoane sau grupuri victime ale discriminării, de la ONG-uri, fie se poate autosesiza. Normele procedurale⁷ care reglementează activitatea CNCD au un caracter distinctiv, în sensul că procesul este în contradictoriu (similar cu procesul în fața unei instanțe judecătorești). Aceasta înseamnă că presupusa victimă a discriminării (petentul) este citată împreună cu persoana acuzată de discriminare (reclamatul) pentru a fi audiate în fața CNCD. Ambele părți au dreptul de a prezenta dovezi și de a se apăra împotriva afirmațiilor

⁶ Activitatea CNCD este guvernată de O.G. privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (O.G. 137/2000)

⁷ Regulile procedurale ale CNCD sunt prevăzute în Ordinul Președintelui CNCD nr. 144 din 11 aprilie 2008 privind aprobarea Procedurii interne de soluționare a petițiilor și a sesizărilor

adversarului. Decizia administrativă a CNCD poate fi atacată la Curțile de Apel în termen de 15 zile.

Informații extrase din rapoartele CNCD pentru anii 2018-2020

1. Raportul CNCD pentru anul 2020

Cel mai recent raport publicat de CNCD este "Raportul de activitate pentru anul 2020". CNCD a constatat că în anul 2020 a asistat la o creștere a tensiunilor în societatea din România, astfel s-a intensificat discursul de incitare la ură și discriminare, pe fondul nemulțumirilor cauzate de restricțiile și condițiile de viață generate de pandemie⁸.

Raportarea discriminării și a violenței motivate de ură în anul 2020

- În România, 4% au mers la poliție pentru a raporta atacuri fizice sau sexuale. La nivelul UE, procentul este de 14%;
- 8% au raportat experiențele de discriminare unei instituții care promovează egalitatea în drepturi sau unei alte organizații din România; la nivelul UE, procentul este de 11%.

Demnitate personală

În urma desfășurării unui meci de handbal din campionatul junioarelor (sportive cu vârste între 13 și 14 ani), pe site-ul www.infobraila.ro a fost publicat articolul: „*Echipa creștină AHC a învins echipa musulmană HC Dunărea Brăila (...)*”. Colegiul director a reținut că mesajul articolului este unul de natură a incita la o propagandă naționalist-șovină, la discriminare pe criteriul religios, prin comentariul făcut încercând să se inducă ideea că victoria unei echipe este determinată de convingerile religioase ale membrilor echipei. Elementul agravant al acestui mesaj a fost dat de faptul că echipele participante erau formate din copii, iar formarea acestora ca sportivi și viitori adulți nu trebuie influențată în mod negativ prin astfel de remarci menite a instiga la ură rasială și discriminare pe criterii religioase. Astfel, Colegiul director a constatat că fapta intră sub incidența art. 26 alin. 1 din O.G. 137/2000 și a sancționat partea reclamată cu amendă contravențională în cuantum de 3.000 lei, iar pe autorul articolului, cu amendă în cuantum de 2.000 lei (**Hotărârea CNCD nr. 847/2020**).

2. Raportul CNCD pentru anul 2019⁹

Conform Raportului din 2019, ECRI notează că victimele discursurilor de incitare la ură sunt adesea pesimiste în privința asigurărilor legale cât și a competenței instituțiilor – precum CNCD și organismele de aplicare a legii – în investigarea cazurilor lor. ECRI este îngrijorată de nivelul relativ scăzut de conștientizare a publicului larg în privința drepturilor lui și a accesului său la justiție, în ciuda faptului că recomandările de prioritate ale ECRI în ultimul raport s-au referit la organizarea de campanii de informare atât în legătură cu legislația privind lupta împotriva rasismului, cât și cu organismele competente care oferă asistență și/sau compensații. În această privință, ECRI regretă să constate că autoritățile nu au adoptat încă proiectul „**Strategia națională privind egalitatea, incluziunea, diversitatea (2018-2022)**”, care propune măsuri legate de sensibilizarea diferitelor grupuri țintă, cât și sporirea coordonării între instituțiile care se ocupă de infracțiunile de ură, inclusiv discursul de incitare la ură.

⁸ <https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/04/Raport-de-activitate-CNCD-2020.pdf>

⁹ <https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2020/12/raport-de-activitate-cncd-2019.pdf>

Deputat amendat cu 2.000 de lei pentru discurs de ură

CNCD a constatat că declarația domnului deputat Nicolae Bacalbașa „*Totuși, eu nu înțeleg să suport și să admit mârșăria unui individ care, pentru mine personal, este Untermensch – că tot avem președinte german, și care vorbește, după ce am votat eu și colegii mei, despre decizii rușinoase*” constituie discriminare, discurs de ură, prin utilizarea unei sintagme cunoscută ca fiind parte a limbajului liderilor fasciști (Heinrich Himler). De asemenea, declarația domnului Bacalbașa de la un post de televiziune din Galați, cu următorul conținut: „(cu referire la Președintele României, n.n.) *Pentru că dacă disprețuiești românii, nu poți să aplici o regulă numită democrație unei structuri pe care o disprețuiești. Nici nu pot să îl învinovățesc. Germania a infiltrat timp de decenii, pentru că, deși Hitler a fost la putere numai 12 ani, poporul german, până în 1970, în proporție de 70%, era pro-Hitlerist*”. „*M-a bucurat când discuția dintre doamna Dăncilă cu Fuhrer-ul feminin al Germaniei actuale, Frau Merkel, care controlează toată politica Europei prin fake-uri, partide false, știi, care toate sunt din PPE, adică etnic, poate non-germane dar servind interesele strict ale acestei țări și n-a cedat doamna Dăncilă. Dacă vrei, este un răspuns și pentru numitul Klaus Werner*” constituie discriminare, discurs de ură, prin culpabilizarea colectivă a unei comunități pentru faptele regimului nazist, respectiv prin etichetarea ca naziști a liderilor comunității în cauză. Pentru faptele mai sus prezentate, CNCD a aplicat domnului Nicolae Bacalbașa sancțiunea amenzii contravenționale în cuantum de 2.000 de lei.

3. Raportul CNCD pentru anul 2018¹⁰

Discurs de ură. Dreptul la demnitate umană.

Următoarea declarație a moderatorului de televiziune: „[...] *Nu! Limba română nu este o limbă nici măcar tolerată. Nu există așa ceva nicăieri în lume. De parcă, dacă mă duc în Filipine sau Japonia sau Insula Komodo, ar trebui să știu limba de acolo... evident că nu! Deci, acea doamnă și respectivul magazin ar fi servit orice cetățean din orice lume care se adresează stălcit în orice limbă, numai să nu fie limba română. [...]*” constituie o formă de incitare la ură, pe criteriul de apartenență etnică, încălcându-se dreptul la demnitate umană. (**Hotărârea CNCD nr. 400/17.10.2018**¹¹)

Discurs de ură, sexist. Dreptul la demnitate umană.

Declarațiile publice ale unui formator de opinie (T.S.A.O.) prin care insinuează că există o „*perioadă specifică zonei feminine*” (menstruația), care poate să afecteze capacitatea femeilor de a decide, fiind îngrijorat de soarta Guvernului constituie discriminare directă, discurs de ură, comportament sexist, prin care se creează o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa femeilor. Prin întrebarea formulată, T.S.A.O. lasă să se înțeleagă că, dacă femeile aflate la conducerea ministerelor ar avea menstră în același timp, Guvernul României ar avea de suferit. Prin afirmațiile sale, T.S.A.O. consolidează stereotipurile de gen potrivit cărora femeile nu mai sunt raționale atunci când sunt la menstruație, susținând astfel că femeile își pierd calitățile, aptitudinile și competențele profesionale din cauza naturii lor biologice, argumente de altfel demne de secolul XIX-lea, când femeilor nu li se acordau drepturi civile sau politice, fiind considerate ființe inferioare bărbaților și care nu pot rămâne nesancționate într-un stat democratic. (**Hotărârea CNCD nr. 231/20.06.2018**)

¹⁰ https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2020/12/Raport_de_activitate_CNCD_2018.pdf

¹¹ În raportul CNCD este identificată cu numărul 400/2018, dar disponibilă pe site-ul CNCD drept Hotărâre nr. 408/ 17.10.2018 la https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2020/12/Hotarare-408_2018.pdf

Incitare la ură etnică. Dreptul la demnitate umană.

Scandările „*afară, afară, cu ungurii din țară*” proferate cu ocazia partidelor de fotbal Dinamo București – Sepsi OSK (21.08.2017), CSM Politehnica Iași – Sepsi OSK (28.08.2017) și CFR Cluj – CSU Craiova (10.09.2017), constituie discriminare directă, un discurs de incitare la ură etnică, prin care se încalcă demnitatea umană a cetățenilor români care aparțin minorității maghiare. Atitudinea pasivă a Federației Române de Fotbal față de manifestările mai sus prezentate, exemple din jurisprudența constatărilor Colegiului director al C.N.C.D atrage răspunderea juridică a acesteia pentru săvârșirea faptelor de discriminare directă, incitare la ură. **(Hotărârea CNCD nr. 164 din 25.04.2018)**

B. Consiliul Național al Audiovizualului este un organ administrativ, autoritate unică de reglementare în domeniul serviciilor mass-media audiovizuale. CNA are de asemenea competența de a emite decizii referitoare la petițiile privind respectarea legislației audiovizuale de către furnizorii de servicii audiovizuale. Spre deosebire de CNCD, CNA nu analizează petiții pe baza unui proces în contradictoriu. În schimb, autoritatea primește notificări (în scris prin poștă/e-mail sau direct online pe site-ul CNA) cu privire la programele audiovizuale care încalcă prevederile legale ale audiovizualului. Ulterior, CNA analizează notificarea și programul indicat de reclamant și decide dacă este necesară impunerea unei sancțiuni administrative furnizorului de servicii audiovizuale. Decizia administrativă a CNA poate fi atacată la Curțile de Apel în termen de 15 zile.

Conform Răspunsului CNA¹² la solicitarea de informații publice a CRJ, acesta nu are capacitatea administrativă de a efectua, periodic, monitorizări tematiche. Rapoartele de monitorizare analizate în cadrul ședințelor publice sunt întocmite de Direcția de specialitate a CNA ca urmare a sesizărilor primite și a autosesizărilor membrilor Consiliului. În cadrul ședințelor sunt vizionate sau audiate, după caz, secvențe relevante din emisiuni. Ședințele publice ale CNA sunt transmise online, link-ul aferent fiind postat pe site-ul instituției.

AUTORITĂȚI DE APLICARE A LEGII

Infrațiunile motivate de ură intră sub incidența Codului Penal Român și sunt investigate inițial de autoritățile de aplicare a legii, precum Poliția și Parchetul. Poliția Română face parte din structura Ministerului Afacerilor Interne și este reglementată de Legea nr. 218/2002, lege privind organizarea și funcționarea Poliției Române. Procurorii sunt magistrați (împreună cu judecătorii) care își desfășoară activitatea în Parchetele de pe lângă instanțele de judecată. Procurorii funcționează pe baza principiului subordonării ierarhice, ceea ce înseamnă că ordinul procurorului șef al Parchetului este obligatoriu pentru procurorii subordonați și că Parchetele sunt subordonate altor Parchete ierarhic superioare din aceeași jurisdicție.

Instanțe de judecată

În cazul în care procurorul decide soluționarea cercetării penale prin deschiderea urmăririi penale, atunci se formulează un rechizitoriu și cazul este trimis spre a fi audiat în fața unei instanțe de judecată. Examinarea instanței de judecată este o etapă distinctă a procesului penal, care poate fi soluționată după cum urmează: prin condamnarea inculpatului, renunțarea la pedeapsă, amânarea executării pedepsei, suspendarea executării pedepsei, achitarea, sau încetarea procesului penal.¹³

Schimbările făcute în procesul de colectare a datelor la nivelul MJ reprezintă o îmbunătățire a monitorizării fenomenului infracționalității motivate de ură în România. Astfel, apar date noi despre infracțiunile de fond în care instanțele de judecată au confirmat motivarea pârinitoare, aplicând clauza circumstanțelor agravante. Cu toate acestea, imaginea fenomenului infracționalității motivate de ură

¹² Răspuns CNA nr.3307/22.04.2021 la solicitarea de informații publice a CRJ.

¹³ Art. 369 Cod Procedură Penală

care ajunge în instanțele de judecată din România nu este completă dacă datele nu sunt dezagregate pe baza criteriului prejudecăților individuale. Aceasta înseamnă că este imposibil să se stabilească, în baza datelor administrative comunicate de MJ, care grupuri au fost ținta infracțiunilor motivate de ură.

Colectarea și publicarea datelor referitoare la infracțiunile motivate de ură sunt extrem de relevante în evaluarea implementării cadrului legal privind infracțiunile motivate de ură. Fără colectarea acestor date este imposibil să se măsoare anvergura fenomenului infracționalității motivate de ură și să se adopte măsuri adecvate pentru prevenirea și sancționarea infracțiunilor motivate de ură, precum și protejarea categoriilor cele mai vulnerabile. Cu toate acestea, în prezent în România sunt disponibile doar date cantitative cu privire la infracțiunile motivate de ură, însemnând că nu sunt efectuate sondaje oficiale referitoare la victimizare, pentru a se stabili cifra reală a infracțiunilor motivate de ură și a se aprecia ce procent din incidente nu sunt raportate poliției.

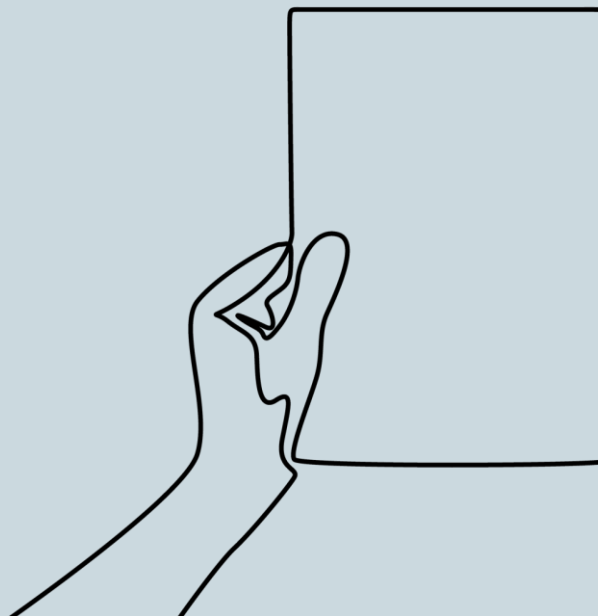
II. Informații privind infracțiunile motivate de ură și discursul de ură disponibile în România

II.1. Informații administrative referitoare la infracțiunile motivate de ură și discursuri de ură

O infracțiune este înregistrată mai întâi printr-o sesizare către Poliție sau Parchete. Următorii pași sunt cercetarea penală, rechizitoriul și trimiterea sau nu în judecată. Astfel, dacă toate autoritățile au folosit aceleași tipuri de indicatori și același sistem de colectare a datelor, un cercetător ar putea urmări diferitele tipuri de infracțiuni pe măsură ce ele sunt investigate de autoritățile judiciare penale.

Totuși, datele colectate de autoritățile române nu sunt întotdeauna în acord unele cu altele și pot fi greu de verificat. Așa cum urmează să fie arătat în sub-secțiunile următoare, autoritățile de poliție, parchetele și instanțele de judecată colectează date folosind sisteme diferite. În plus, o autoritate poate alege să se concentreze pe un anumit tip de infracțiuni, pe când alte autorități nu colectează aceleași date.

ONG-urile și alte instituții care cercetează infracțiunile motivate de ură și discursurile de ură pot colecta informații administrative prin două metode principale: analiza de rapoarte generale publicate de autorități ale statului; sau prin solicitarea de informații publice de la aceste autorități. Secțiunea următoare prezintă date administrative în legătură cu IMU și discursurile instigatoare la ură din România, disponibile publicului până în decembrie 2020.

II. 1.1. Infracțiuni motivate de ură și discursul de ură înregistrate de Poliție

Primul nivel de date administrative colectate aparțin Poliției, unde victimele sau martorii infracțiunilor motivate de ură și ale discursurilor de ură raportează aceste incidente pentru prima dată. În alte cuvinte, Poliția acționează, de obicei, ca un portar al sistemului de justiție penală. Chiar și așa, cifrele oficiale reprezentând incidentele raportate și înregistrate de Poliție nu oferă o imagine exactă a prevalenței fenomenului infracțiunilor motivate de ură în România (cifrele ascunse ale infracțiunilor). Unele victime sau unii martori nu raportează aceste incidente la poliție din motive precum obstacole ce țin de proceduri sau lipsa încrederii în autoritățile publice în ceea ce privește infracțiunile și discursurile instigatoare la ură. Datele administrative românești nu arată cifre exacte pentru acest fenomen.

Inspectoratul General al Poliției Române (IGPR) a precizat în cadrul solicitării formulate de CRJ în baza Legii privind liberul acces la informațiile de interes public, că situațiile statistice întocmite la nivelul Poliției Române **nu conțin date sau informații privind numărul infracțiunilor pentru care a fost reținută circumstanța agravantă prevăzută de art. 77, lit. h) din Codul Penal și nu există posibilitatea de a dezagrega indicatorii pe criterii de discriminare.** IGPR ne-a transmis în completare datele statistice disponibile la nivelul unității, pe care le puteți urmări în tabelul de mai jos.

Date privind infracțiunile motivate de ură pentru anii 2016-2020, așa cum au fost comunicate Centrului de Resurse Juridice¹⁴:

Infracțiuni motivate de ură	2016	2017	2018	2019	2020
Tortura motivată de discriminare (art. 282, alin. 1, lit. d Cod Penal)					
Infracțiuni sesizate	0	0	0	0	0
Infracțiuni cu urmărirea penală continuată față de persoană	0	0	0	0	0
Suspecți cercetați	0	0	0	0	0
Infracțiuni declinate parchetului în baza competenței materiale sau după calitatea persoanei	1	0	0	0	0
Persoane cercetate în dosarele declinate	1	0	0	0	0
Infracțiuni soluționate de poliție	0	0	0	0	0
Persoane cercetate în dosarele soluționate	0	0	0	0	0
Abuzul în serviciu prin îngrădirea unor drepturi (art. 297, alin. 2 Cod Penal)					
Infracțiuni sesizate	140	45	20	25	50
Infracțiuni cu urmărirea penală continuată față de persoană	2	1	0	1	0
Suspecți cercetați	3	1	0	1	0

¹⁴ Date extrase din Răspunsul nr. 176972 din 16 aprilie 2021 al Inspectoratul General al Poliției Române.

Infrațiuni declinate parchetului în baza competenței materiale sau după calitatea persoanei	19	2	8	7	2
Persoane cercetate în dosarele declinate	15	0	8	6	1
Infrațiuni soluționate de poliție	11	1	2	3	1
Persoane cercetate în dosarele soluționate	9	0	0	0	1
Incitarea la ură sau discriminare (art. 369 Cod Penal)					
Infrațiuni sesizate	56	37	60	31	96
Infrațiuni cu urmărirea penală continuată față de persoană	5	1	1	5	15
Suspecți cercetați	6	0	2	5	7
Infrațiuni declinate parchetului în baza competenței materiale sau după calitatea persoanei	0	1	5	4	6
Persoane cercetate în dosarele declinate	0	3	5	0	4
Infrațiuni soluționate de poliție	6	2	3	6	9
Persoane cercetate în dosarele soluționate	4	1	1	0	3
Profanarea lăcașurilor sau a obiectelor de cult (art. 382 Cod Penal)					
Infrațiuni sesizate	4	10	8	6	9
Infrațiuni cu urmărirea penală continuată față de persoană	1	1	1	1	0
Suspecți cercetați	2	0	1	1	0
Infrațiuni declinate parchetului în baza competenței materiale sau după calitatea persoanei	0	0	0	0	0
Persoane cercetate în dosarele declinate	0	0	0	0	0
Infrațiuni soluționate de poliție	0	2	3	2	3
Persoane cercetate în dosarele soluționate	0	2	0	1	0
Profanarea de cadavre sau morminte (art. 383 Cod Penal)					

Infracțiuni sesizate	268	262	267	320	290
Infracțiuni cu urmărirea penală continuată față de persoană	24	25	31	35	21
Suspecți cercetați	25	24	35	34	24
Infracțiuni declinate parchetului în baza competenței materiale sau după calitatea persoanei	2	2	2	0	1
Persoane cercetate în dosarele declinate	0	0	1	0	0
Infracțiuni soluționate de poliție	39	69	66	72	81
Persoane cercetate în dosarele soluționate	16	20	18	25	19
O.U.G. nr. 31/2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii					
Infracțiuni sesizate	10	7	10	14	13
Infracțiuni cu urmărirea penală continuată față de persoană	4	0	1	3	6
Suspecți cercetați	2	0	1	2	2
Infracțiuni declinate parchetului în baza competenței materiale sau după calitatea persoanei	1	1	0	0	0
Persoane cercetate în dosarele declinate	0	0	0	0	0
Infracțiuni soluționate de poliție	4	0	2	2	1
Persoane cercetate în dosarele soluționate	0	0	1	1	1

II. 1.2. Date privind dosarele penale referitoare la infracțiuni motivate de ură și discurs de ură la nivelul Ministerului Public (Parchetelor de pe lângă instanțe de judecată)

După ce o infracțiune este raportată la Poliție, dosarul este trimis la Parchet, însoțit de o propunere de la Poliție pentru a condamna sau pentru a nu condamna. Procurorul ia decizia finală privind dosarul penal printr-un act procedural numit "Ordonanță". În unele situații, infracțiunea este raportată direct la Parchet sau este trimisă imediat la Parchet de către poliție – de obicei acest lucru depinde de gravitatea faptei.

Datele administrative privind numărul de dosare penale legate de infracțiuni și discursuri motivate de ură de la nivelul Parchetului sunt relevante deoarece arată câte cazuri ajung la un nivel mai înalt decât cel al Poliției.

Ministerul Public a colectat și ne-a furnizat *Situația statistică privind infracțiunile motivate de ură* – la care s-a aplicat circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. h) din Codul penal sau la care elementul de ură face parte din conținutul constitutiv al infracțiunii (art. 369 Cod penal, art. 297 alin. 2

Proiect derulat de:

21

Cod penal, etc.) și *Situația statistică privind infracțiunile prevăzute de O.U.G. nr. 31/2002*, defalcate pe unități de parchet și pe număr total, **pentru perioada 2018 – 2020, 2018 reprezentând anul în care MP a început să colecteze asemenea date statistice.**

Aceste *Situații statistice* au fost introduse prin Ordinul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nr. 298/2017, prin care s-a modificat Ordinul nr. 213/2014 privind organizarea și funcționarea sistemului informațional al Ministerului Public și **astfel se colectează date suplimentare referitoare la infracțiunile motivate de ură începând cu anul 2018.**

Ministerul Public nu a putut furniza date statistice privind infracțiunile prev. de art. 282 alin. (1) lit. d), art. 382 și art. 383 din Codul penal, întrucât nu sunt evidențiate distinct.

Date privind situația statistică privind infracțiunile motivate de ură pentru anii 2016-2020, așa cum au fost comunicate Centrului de Resurse Juridice¹⁵

Infracțiuni	2016	2017	2018	2019	2020
Infracțiuni la care s-a aplicat art. 77 lit. h Cod penal sau la care elementul de ură face parte din conținutul constitutiv al infracțiunii	94, dintre care 27 soluționate, 25 prin clasare, 1 prin renunțare la UP, 1 prin rechizitoriu	107, dintre care 38 soluționate, 36 prin clasare, 1 prin renunțare la UP, 1 prin rechizitoriu	116, dintre care 34 soluționate, 33 prin clasare și 64 rămase nesoluționate	138, dintre care 59 soluționate, 57 prin clasare, 61 rămase nesoluționate	215, dintre care 80 soluționate, 70 prin clasare, 111 rămase nesoluționate
Infracțiunile prevăzute de O.U.G. nr. 31/2002			39, dintre care 8 soluționate, 5 prin clasare, 27 rămase nesoluționate	47, dintre care 10 soluționate, 7 prin clasare, 33 rămase nesoluționate	67, dintre care 24 soluționate, 17 prin clasare, 37 rămase nesoluționate

Raportul de activitate pe anul 2019 al MP¹⁶ cuprinde o secțiune denumită “Dinamica celor mai importante categorii de infracțiuni” ce analizează structura infracțiunilor în funcție de numărul inculpaților persoane fizice trimiși în judecată și ponderea în total inculpați persoane fizice trimiși în judecată, **dar nu cuprinde informații legate de IMU și discursul de ură.**

II. 1.3. Date privind dosarele penale referitoare la infracțiuni motivate de ură și discurs de ură la nivelul Ministerului Justiției

Prin Răspuns nr. 36401/20.04.2021 formulat în urma cererii de informații de interes public, Ministerul Justiției a precizat că introducerea informațiilor aferente cauzelor aflate pe rolul instanțelor se face de către personalul specializat de la nivelul acestora, **prin intermediul sistemului ECRIS disponibil la nivelul fiecărei instanțe**, datele fiind introduse în acest sistem pe baza unui nomenclator de obiecte. O parte din datele colectate de instanțe sunt replicate, în scop statistic, în bazele de date disponibile la nivelul CSM și MJ, raportarea datelor statistice fiind realizată, prin intermediul **rapoartelor dedicate din cadrul sistemului STATIS**, conform înregistrărilor realizate de către instanțe.

În cadrul acestui nomenclator nu se regăsesc circumstanțele care sunt prevăzute la art. 77 lit. h), respectiv săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de: rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală

¹⁵ Ministerul Public, Răspuns nr. 605/VIII-3/2021 din data de 19 aprilie 2021.

¹⁶ https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/raport_activitate_2019.pdf,pg.17

cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA, ori pentru alte împrejurări de același fel considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte.

MJ a menționat că **aceste aspecte sunt avute în vedere pentru dezvoltarea noii versiuni a sistemului ECRIS, proiectul dedicat acestui obiectiv fiind deja în implementare** (din decembrie 2020). Datele pe care le-au comunicat reprezintă o valoare totală generală, aceste date neputând fi dezagregate în funcție de criteriul aplicării/neaplicării unor anumite circumstanțe.

Date privind situația statistică în perioada 2016-2020 a infracțiunilor motivate de ură, așa cum au fost comunicate Centrului de Resurse Juridice¹⁷

Infracțiuni	2016	2017	2018	2019	2020
Incitarea la ură sau discriminare (art. 369 Cod penal)	1, dintre care 0 soluționate	2, dintre care 0 soluționate	3, dintre care 1 soluționată	2, dintre care 1 soluționată	2, dintre care 1 soluționată
Infracțiuni privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor (O.U.G. nr. 31/2002)	3, dintre care 1 soluționată	2, dintre care 2 soluționate	0	2, dintre care 0 soluționate	4, dintre care 2 soluționate
Abuzul în serviciu (art. 297 Cod penal)	276, dintre care 103 soluționate	266, dintre care 107 soluționate	238, dintre care 73 soluționate	228, dintre care 77 soluționate	203, dintre care 61 soluționate
Tortura (art. 282 Cod penal)	1, dintre care 0 soluționate	2, dintre care 2 soluționate	0	0	0
Împiedicarea exercitării libertății religioase (art. 381 Cod penal)	2, dintre care 2 soluționate	2, dintre care 2 soluționate	2, dintre care 2 soluționate	2, dintre care 2 soluționate	2, dintre care 2 soluționate
Profanarea lăcașurilor sau a obiectelor de cult (art. 382 Cod penal)	1, dintre care 0 soluționate	1, dintre care 0 soluționate	0, dintre care 2 soluționate	1, dintre care 2 soluționate	0, dintre care 2 soluționate
Profanarea de cadavre sau morminte (art. 383 Cod penal)	11, dintre care 6 soluționate	10, dintre care 5 soluționate	8, dintre care 4 soluționate	7, dintre care 1 soluționate	11, dintre care 6 soluționate

Date privind situația statistică a persoanelor condamnate definitiv în perioada 2016-2020, pentru săvârșirea infracțiunilor motivate de ură, așa cum au fost comunicate Centrului de Resurse Juridice¹⁸

¹⁷ Ministerul Justiției, Răspuns nr. 36401/20.04.2021.

¹⁸ Ministerul Justiției, Răspuns nr. 36401/20.04.2021.

Infrațiuni	2016	2017	2018	2019	2020
Incitarea la ură sau discriminare (art. 369 Cod penal)	0	0	1, condamnată cu suspendarea executării pedepsei	0	0
Infrațiuni privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor (O.U.G. nr. 31/2002)	0	0	0	0	0
Abuzul în serviciu (art. 297 Cod penal)	36 persoane fizice, fiind aplicate 5 pedepse cu executare în regim de detenție, 1 pedeapsă cu amenda, 22 de pedepse cu suspendarea executării, 2 pedepse cu amânarea executării	47, dintre care 0 persoană juridică, fiind aplicate 9 pedepse cu executare în regim de detenție, 2 pedeapse cu amenda, 32 de pedepse cu suspendarea executării, 4 pedepse cu amânarea executării	51, dintre care 2 persoane juridice, fiind aplicate 17 pedepse cu executare în regim de detenție, 2 pedeapse cu amenda, 25 de pedepse cu suspendarea executării, 7 pedepse cu amânarea executării	48, dintre care 0 persoană juridică, fiind aplicate 9 pedepse cu executare în regim de detenție, 4 pedeapse cu amenda, 29 de pedepse cu suspendarea executării, 6 pedepse cu amânarea executării	25 persoane fizice, fiind aplicate 2 pedepse cu executare în regim de detenție, 0 pedeapse cu amenda, 23 de pedepse cu suspendarea executării, 0 pedepse cu amânarea executării
Abuzul în serviciu pe temei de discriminare (art. 297 alin. 2 Cod penal)	40	102	50	69	70
Tortura (art. 282 Cod penal)	0	0	0	0	0
Împiedicarea exercitării libertății religioase (art. 381 Cod penal)	2, dintre care 2 soluționate	2, dintre care 2 soluționate	2, dintre care 2 soluționate	2, dintre care 2 soluționate	2, dintre care 2 soluționate
Profanarea lăcașurilor sau a obiectelor de cult (art. 382 Cod penal)	0	0	0	0	0
Profanarea de cadavre sau morminte (art. 383 Cod penal)	22	9	11	10	9

II. 1.4. Date privind discursul de ură comunicate de către Consiliul Național al Audiovizualului

Consiliul Național al Audiovizualului din România este un organ administrativ care are, printre altele, datoria de a analiza petiții și de a sancționa furnizorii de servicii audio-vizuale care încalcă Legea Audiovizualului (Legea nr. 504/2002).

CNA ne-a comunicat că în perioada 01.01.2016-31.12.2018 a aplicat următoarele sancțiuni cu amendă pentru încălcarea prevederilor legislației audiovizualului privind incitarea la ură, discriminarea, xenofobia și defăimarea¹⁹:

Decizia nr .	Data	Motive decizie	Amendă
206	17.03.2016	CNA a sancționat postul B1 TV cu amendă de 50.000 lei, deoarece afirmațiile și comentariile făcute în mod repetat de realizator în cadrul emisiunii „Lumea lui Banciu”, edițiile din 01-04.12.2015, au încălcat prevederile art. 40 din Legea Audiovizualului și art. 47 alin. (1) din Codul Audiovizualului care interzic manifestările cu caracter xenofob .	50.000 lei
53	14.01.2016	CNA a sancționat postul de televiziune ROMÂNIA TV cu amendă de 10.000 lei, întrucât, în cadrul emisiunii „România la raport” din 3 august 2015, au fost aduse acuzații nedovedite unor membri ai unui cult religios și au fost făcute afirmații cu caracter discriminatoriu pe considerente de religie , fapte ce contravin prevederilor articolelor 40 și 47 din Codul audiovizualului. De asemenea, sancțiunea a fost aplicată și pentru că, în cadrul emisiunilor „Breaking News” și „Știrile România TV” din 03 noiembrie, respectiv 9 și 10 noiembrie 2015, au fost transmise materiale referitoare la funeraliile unor victime decedate în urma incendiului din clubul Colectiv, fără ca radiodifuzorul să aibă acordul familiei pentru difuzarea unor astfel de imagini și fără a asigura respectarea intimității persoanei aflate într-un moment dificil, așa cum prevăd dispozițiile art. 41 și 45 din același act normativ	10.000 lei
678	13.12.2016	CNA a sancționat cu amendă de 30.000 lei postul ROMÂNIA TV , deoarece „Știrile România TV” și emisiunea „Cheia zilei” din 09.12.2016, în care a fost difuzată o înregistrare atribuită unei grupări de hacheri, au fost difuzate cu încălcarea prevederilor privind informarea corectă a publicului. Sancțiunea a fost aplicată și pentru că, în cadrul unor emisiuni, au fost făcute comentarii cu caracter xenofob la adresa străinilor, fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului	30.000 lei
571	28.09.2017	CNA a sancționat cu amendă de 85.000 de lei postul REALITATEA TV deoarece, în mai multe emisiuni informative și de dezbatere difuzate în zilele de 19 și 20 iunie 2017, au fost formulate acuzații de natură penală și morală la adresa mai multor persoane, fără a li se solicita un punct de vedere cu privire la faptele imputate, și au fost folosite expresii injurioase, ceea ce a condus la prejudicierea imaginii acestora. De asemenea, a fost încălcat dreptul publicului la informare, întrucât informațiile prezentate în cadrul emisiunilor nu au fost verificate și nici prezentate în mod imparțial și echilibrat, telespectatorii neavând posibilitatea de a-și forma în mod liber opinia. Sancțiunea a fost aplicată și pentru unele afirmații defăimătoare generalizatoare la adresa unei minorități	85.000 lei

¹⁹ Date prezentate în urma Răspunsului CNA nr. 3307/22.04.2021.

		naționale făcute pe parcursul acestor emisiuni, fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului	
37	31.01.2017	CNA a sancționat cu amendă de 100.000 lei postul ROMÂNIA TV , deoarece în unele emisiuni informative și de dezbateri difuzate în perioada 06 noiembrie – 10 decembrie 2016 au fost încălcate prevederile legale privind informarea corectă a publicului, precum și cele potrivit cărora moderatorii programelor au obligația să solicite interlocutorilor să probeze acuzațiile aduse unor persoane. De asemenea, sancțiunea a fost aplicată și pentru că, în cadrul unor emisiuni, au fost făcute comentarii cu caracter xenofob , fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului.	100.000 lei
535	07.09.2017	CNA a sancționat cu amendă de 120.000 lei postul ROMÂNIA TV , deoarece în emisiunea „Ultima oră” din 05.07.2017, au fost formulate acuzații de natură penală și morală la adresa mai multor persoane, fără a li se solicita un punct de vedere cu privire la faptele imputate, ceea ce a condus la prejudicierea imaginii acestora. De asemenea, a fost încălcat dreptul la informare a publicului, întrucât informațiile prezentate în cadrul emisiunii nu au fost verificate și nici prezentate în mod imparțial și echilibrat, publicul neavând posibilitatea de a-și forma în mod liber opinia. Sancțiunea a fost aplicată și pentru unele comentarii cu caracter discriminatoriu făcute pe parcursul emisiunii, fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului.	120.000 lei
98	28.02.2017	CNA a sancționat cu amendă de 25.000 lei postul B1 TV , deoarece, în emisiunea Lumea lui Banciu din 2 octombrie 2016, realizatorul a făcut o serie de afirmații cu caracter xenofob la adresa minorității maghiare din România , ceea ce contravine prevederilor art. 47 din Codul audiovizualului. Sancțiunea a fost aplicată, de asemenea, și pentru că, în ediția din 26 septembrie 2016 a emisiunii Dosar de politician, moderatorul a permis invitaților utilizarea unui limbaj jignitor, fără să aibă o atitudine fermă pentru stoparea acestuia, fapt de natură să contravină dispozițiilor art. 40 din Codul audiovizualului.	25.000 lei
316	13.06.2017	CNA a sancționat cu amendă de 50.000 lei postul B1 TV , deoarece, în emisiunea „Lumea lui Banciu” din 17 mai 2017, au fost făcute afirmații defăimătoare la adresa comunității aromâne , fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului. Sancțiunea a fost aplicată și pentru că în emisiuni din 15 și 16 februarie 2017 au fost aduse acuzații Forumului Democrat al Germanilor din România fără a fi prezentat punctul de vedere al acestuia, iar moderatorul nu a solicitat interlocutorului să le probeze, fapt ce contravine art. 40 din Codul audiovizualului.	50.000 lei
569	28.09.2017	CNA a sancționat cu amendă de 20.000 de lei postul B1 TV deoarece în unele emisiuni de dezbateri transmise în zilele de 19 și 20 iunie 2017 abordarea subiectelor nu a respectat dreptul la informare corectă și obiectivă a publicului și la formarea în mod liber a propriei opinii. Sancțiunea a fost aplicată și pentru unele afirmații defăimătoare generalizatoare la adresa unei minorități naționale făcute pe parcursul acestor emisiuni, fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului.	20.000 lei
10	16.01.2018	CNA a sancționat cu amendă de 12.500 lei postul B1 TV , deoarece, în cadrul edițiilor emisiunii „Lumea lui Banciu” din 23 iulie și 31 august 2017, prezentatorul a făcut afirmații defăimătoare la adresa minorității maghiare , a folosit un limbaj injurios și nu a asigurat o distincție clară între fapte și	12.500 lei

		opinii, contravenind exigenței de imparțialitate, fapte ce contravin articolelor 47 și 64 din Codul audiovizualului	
186	13.03.2018	CNA a sancționat cu amendă de 30.000 lei postul B1 TV , deoarece, în emisiunea „Lumea lui Banciu” din 19 septembrie 2017, au fost făcute afirmații defăimătoare la adresa minorității maghiare din România , fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului. De asemenea, a fost încălcat dreptul publicului la informare, întrucât informațiile prezentate în cadrul emisiunii nu au fost prezentate în mod imparțial și echilibrat, telespectatorii neavând posibilitatea de a-și forma în mod liber opinia.	30.000 lei
231	29.03.2018	CNA a sancționat cu amendă de 10.000 de lei postul B1 TV , deoarece emisiunea „Lumea lui Banciu”, ediția din 4 octombrie 2017, s-a difuzat cu încălcarea dispozițiilor legale din domeniul audiovizualului care interzic afirmațiile defăimătoare generalizatoare la adresa unei comunități definite de etnie , precum și a celor ce impun informarea corectă și obiectivă a publicului cu privire la un fapt sau eveniment, astfel încât să fie favorizată formarea liberei opinii a acestuia.	10.000 lei
337	12.06.2018	CNA a sancționat cu amendă de 20.000 lei postul B1 TV , deoarece, în cadrul emisiunii „Lumea lui Banciu” din 17.12.2017, au fost făcute afirmații defăimătoare generalizatoare la adresa românilor, folosindu-se un limbaj injurios, excesiv și nerezonabil la adresa acestora, de natură a-i prejudicia , fapte ce contravin articolelor 32, 40 și 47 din Codul audiovizualului.	20.000 lei

În perioada 2019-2020, Consiliul Național al Audiovizualului a aplicat 18 sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legislației audiovizualului privind incitarea la ură, discriminare, xenofobie și defăimare²⁰, respectiv 11 somații și 7 amenzi. Cele 7 amenzi se referă la:

Decizia nr .	Data	Motive decizie	Amendă
370	18.04.2019	CNA a sancționat postul B1 TV cu amendă de 10.000 lei, deoarece în emisiunea „Lumea lui Banciu” din 5 februarie 2019 au fost făcute afirmații defăimătoare la adresa minorității maghiare , iar dreptul publicului la informare corectă a fost prejudiciat, nefiind asigurată o distincție clară între fapte și opinii, contravenind exigenței de imparțialitate ce trebuie să guverneze orice program audiovizual, indiferent de genul acestuia. Procedând astfel, au fost încălcate prevederile legale potrivit cărora radiodifuzorii au obligația să asigure informarea obiectivă a publicului prin prezentarea corectă a faptelor și evenimentelor și să favorizeze libera formare a opiniilor, fiind interzise afirmațiile defăimătoare generalizatoare la adresa unei comunități pe criterii de etnie.	10.000 lei
708	16.07.2019	CNA a sancționat postul B1TV cu amendă de 15.000 lei, deoarece în emisiunea „Lumea lui Banciu” din 6 iunie 2019, în contextul subiectului despre incidentele din cimitirul de la Valea Uzului, au fost făcute afirmații defăimătoare la adresa etniei maghiare , fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului.	15.000 lei

²⁰ Aceste informații ne-au fost furnizate de CNA prin adresa nr. 1809RF/ 04.03.2021, venită ca răspuns la solicitarea de informații nr. 61/ 18.02.2021 a Centrului de Resurse Juridice.

		Totodată, modalitatea în care a fost prezentat acest subiect a contravenit exigenței de informare imparțială a publicului prevăzute de art. 67 din Cod. De asemenea, în contextul aceluiași subiect, în emisiunea „Talk B1” din 6 iunie 2019 au fost făcute afirmații acuzatoare, fără ca moderatorul să solicite interlocutorului să le probeze, pentru a permite publicului să evalueze cât de justificate sunt acestea, așa cum dispune art. 40 din Codul audiovizualului.	
681	04.07.2019	CNA a sancționat postul B1TV cu amendă de 20.000 lei, deoarece în emisiunea „Lumea lui Banciu” din 15 mai 2019, în contextul subiectului despre deplasările efectuate de președintele Institutului Cultural Român, a fost prejudiciat dreptul la imagine al acestei persoane și al publicului la informare corectă, fapte contravin articolelor 30, 34 și 64 din Codul audiovizualului. În ediția din 19 mai 2019, cu referire la incidentele din cimitirul de la Valea Uzului, prezentatorul a făcut afirmații xenofobe și defăimătoare la adresa etniei maghiare , fapte interzise de art. 47 din același Cod. Iar modalitatea în care a fost prezentat acest subiect a contravenit exigenței de informare imparțială a publicului. De asemenea, ediția din 27 mai 2019 a fost difuzată cu încălcarea art. 40, conform căruia moderatorii, prezentatorii și realizatorii programelor au obligația să nu folosească și să nu permită invitațiilor să folosească un limbaj injurios sau să instige la violență.	20.000 lei
812	12.09.2019	CNA a sancționat postul B1TV cu amendă de 10.000 lei, deoarece, în cadrul emisiunii „Lumea lui Banciu” din 2 iulie 2019 prezentatorul a folosit un limbaj injurios, fapt ce contravine prevederilor art. 40 din Codul audiovizualului, potrivit cărora moderatorii, prezentatorii și realizatorii programelor au obligația să nu folosească și să nu permită invitațiilor să folosească un limbaj injurios sau să instige la violență. De asemenea, în cadrul aceleiași emisiuni au fost făcute afirmații defăimătoare la adresa etniei maghiare și a unei persoane de etnie maghiară , fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului.	10.000 lei
202	20.02.2020	CNA a sancționat postul B1TV cu amendă de 10.000 lei, deoarece în emisiunea „Lumea lui Banciu” din 30.01.2020, prezentatorul a făcut comentarii defăimătoare la adresa comunității de etnie maghiară cu referire la reacția acesteia față de angajarea a doi cetățeni din Sri Lanka la brutăria din localitatea Ditrău. Or, la art. 47 din Codul audiovizualului sunt interzise în programele audiovizuale asemenea afirmații. De asemenea, în legătură cu acest subiect, prezentatorul nu a asigurat o informare imparțială a publicului și o separare clară între opinii și fapte, așa cum impun prevederile art. 67 din același act normativ. Sancțiunea a fost aplicată și pentru că în emisiunea „Dosar de politician” din 02.02.2020, același subiect de interes public referitor la cazul Ditrău nu a fost tratat cu imparțialitate și nu a fost prezentat și punctul de vedere al UDMR, entitate vizată de comentariile tendențioase făcute în acest context, fapte ce contravin prevederilor art. 67 și 70 din Codul audiovizualului.	10.000 lei
373	28.05.2020	CNA a sancționat postul B1TV cu amendă de 15.000 lei, deoarece în emisiunea „Lumea lui Banciu” din 4 mai 2020, în contextul subiectului despre un articol referitor la declarațiile Președintelui României legate de adoptarea tacită a proiectului legislativ privind autonomia Ținutului Secuiesc, au fost făcute	15.000 lei

		comentarii defăimătoare la adresa comunității de etnie maghiară , nu a fost asigurată informarea imparțială a publicului și o separare clară între opinii și fapte, nu a fost prezentat punctul de vedere al minorității maghiare, încălcându-se astfel dispozițiile articolelor 47, 64, 67 și 70 din Codul audiovizualului.	
394	10.06.2020	CNA a sancționat cu amendă de 10.000 lei postul REALITATEA PLUS , deoarece, în emisiunile "100%" din 01.05.2020 și "Jocuri de putere" din 03.05.2020, au fost făcute afirmații defăimătoare la adresa etniei rome , fapt interzis de art. 47 din Codul audiovizualului. Sancțiunea a fost aplicată și pentru că, în emisiunea "Jocuri de putere", au fost făcute afirmații acuzatoare la adresa unui lider al comunității maghiare din România, la adresa unor reprezentanți ai etniei rome și ai unor lideri PSD , fără ca radiodifuzorul să le solicite punctele de vedere cu privire la aceste afirmații sau să precizeze că persoanele vizate au refuzat să prezinte un punct de vedere sau nu au putut fi contactate prin încercări repetate, fapt ce reprezintă o încălcare a prevederilor art. 40 din aceeași normă. De asemenea, radiodifuzorul nu a asigurat o informare corectă, obiectivă și prezentată în mod imparțial și nu a difuzat punctele de vedere ale minorităților maghiare și rome cu privire la subiectele de interes public difuzate, astfel cum avea obligația potrivit art. 64 și 70 din Codul audiovizualului.	10.000 lei

II. 1.5. Date privind discursul de ură comunicate de către Consiliul Național pentru Combatere a Discriminării

Consiliul Național pentru Combatere a Discriminării este un organ administrativ care are, printre altele, obligația legală de a analiza petiții și de a sancționa orice persoană (fizică sau juridică, publică sau privată) care încalcă Legea Antidiscriminării (O.G. nr. 137/2000).

Numărul total al hotărârilor emise de CNCD în perioada 2016-2020, în domeniul demnitate personală, care constată săvârșirea unei fapte de discriminare, este 233²¹.

Dintre acestea, următoarele hotărâri prin care s-a constatat discriminare în domeniul demnității umane au fost contestate în instanță, **11 dintre ele fiind admise**²²:

- 326/2016 - soluție: respinge acțiunea; în faza de recurs;
- 544/2016 – soluție: respinge acțiunea; respinge recursul (anexăm hotărârea judecătorească definitivă);
- 57/2016 - soluție: respinge acțiunea, respinge recursul;
- 182/2016 –Soluție: respinge acțiunea, în faza de recurs;
- 601/2016 –soluție: respinge acțiunea, definitivă prin nerecurare;
- 648/2016 - soluție: respinge acțiunea, definitivă prin nerecurare;
- 750/2016 - soluție: respinge acțiunea, definitivă prin nerecurare;
- 662/2016 - soluție: respinge acțiunea; respinge recursul;
- 680/2017 - soluție: respinge acțiunea; în faza de recurs;
- 321/2017 - soluție: respinge acțiunea, în faza de recurs;
- 501/2017 - soluție: respinge acțiunea, respinge recursul (hotărâre judecătorească definitivă necomunicată);
- 545/2017 - soluție: respinge acțiunea, în faza de recurs;
- 546/2017 - Soluție: respinge acțiunea, definitivă prin nerecurare;

²¹ Date extrase din Răspunsul CNCD nr. 2780/06.05.2021.

²² Date extrase din Răspunsul CNCD nr. 2780/06.05.2021.

În această cauză, ICCJ a considerat că prin anunțurile de vânzări auto care, prin conținutul lor, exclude expressis verbis persoanele de etnie romă, anunțuri situate în paradigma limbajului urii, se produce o încălcare evidentă a dreptului la demnitate al unei etnii, prin interdicțiile stabilite tocmai în considerarea provenienței unei persoane din respective etnie, ceea ce nu poate fi altfel perceput decât ca o atitudine ostilă, defăimătoare.

- 165/2018 - soluție: respinge acțiunea; în faza de recurs;
- 168/2018 - soluție: pe rolul instanței;
- 308/2018 - soluție: rejudecare (sentință necomunicată);
- 387/2018 - soluție: respinge acțiunea (sentință necomunicată);
- 408/2018 - soluție: respinge acțiunea; în faza de recurs;
- 168/2018 - soluție: aflată pe rolul instanței;

Curtea de Apel București a considerat că CNCD nu este competent să se pronunțe asupra faptei sesizate de reclamantă, fiind deschis un proces penal în acest sens și fapta intrând în conținutul prevederilor OUG 31/2002. Fapta sesizată este lansarea cărții Holocaustul – Gogorița diabolică, cu un conținut în care se regăsește combinație de ură, rea-credință și idei preconcepute, ce se doresc a fi o sinteză a negaționismului la nivel internațional, cartea având pasaje care îngrozesc prin ura împotriva evreilor acuzați de minciună, neagă Holocaustul și aduce atingere memoriei celor uciși în Holocaust.

- 208/2018 - soluție: respinge acțiunea, definitivă prin nerecurare
- 87/2019 - soluție: respinge acțiunea; în faza de recurs;
- 332/2019 - soluție: respinge acțiunea; în faza de recurs;
- 563/2019 - soluție: respinge acțiunea (sentință necomunicată);
- 642/2019 - soluție: admite acțiunea (sentință necomunicată);
- 847/2019 - soluție: pe rolul instanței;
- 861/2019 - soluție: admite în parte acțiunea (sentință necomunicată);
- 905/2019 - soluție: admite în parte acțiunea (sentință necomunicată);
- 906/2019 - soluție: respinge acțiunea (sentință necomunicată);
- 989/2019 - soluție: pe rolul instanței;
- 11/16.01.2019 - Soluție: respinge acțiunea, în faza de recurs;
- 36/23.01.2019 - Soluție: respinge acțiunea, în faza de recurs;
- 316/10.06.2019 - Soluție: respinge acțiunea, în faza de recurs;
- 329/10.06.2019 - Soluție: aflată pe rolul instanței;
- 378/03.07.2019 - Soluție: respinge acțiunea, în faza de recurs;
- 444/17.07.2019 - Soluție respinge acțiunea, în faza de recurs;:
- 457/17.07.2019 - Soluție: respinge acțiunea, în faza de recurs;
- 581/11.09.2019 - Soluție admite acțiunea, în faza de recurs;
- 617/18.09.2019 - Soluție: admite acțiunea, în faza de recurs;

În acest caz, ICCJ a considerat că hotărârea CNCD este legală, întrucât utilizarea termenului “fără țigării” nu a avut, în contextul anunțurilor analizate de CNCD, ca scop trimiterea la originea etnică a unui individ ci garantarea unei conduite ireproșabile, diametral opusă unei practici indezirabile, sintetizate prin termenii “fără țigării ulterioare”.

- 690/09.10.2019 - Soluție: renunțare la judecată;
- 129/2020 - soluție: pe rolul instanței;
- 48/2020 - soluție: admite în parte acțiunea (sentință necomunicată);
- 336/2020 - soluție: admite în parte acțiunea; în faza de recurs;
- 93/2020 - soluție: admite acțiunea; în faza de recurs;
- 262/2020 - soluție: admite acțiunea (sentință necomunicată);
- 520/2020 - soluție: admite acțiunea (sentință necomunicată);
- 483/2020 - soluție: pe rolul instanței;
- 596/2020 - soluție: pe rolul instanței;
- 394/2020 - soluție: admite acțiunea; în faza de recurs;
- 443/2020 - soluție: respinge acțiunea; în faza de recurs;
- 465/2020 - soluție: pe rolul instanței.

II. 1.6. Informații colectate de Institutul Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”

Misiunea Institutului „Elie Wiesel” constă în identificarea, culegerea, arhivarea, cercetarea și publicarea documentelor referitoare la Holocaust, în rezolvarea unor probleme științifice, precum și elaborarea și implementarea de programe educaționale privind acest fenomen istoric.

Redăm mai jos următoarele date colectate de INSHR-EW și prezentate în cadrul rapoartelor sale din perioada 2018-2020:

- Pe scala Bogardus (cu valori între 1 și 7 distanța socială fiind mai mare cu cât media este mai mare) minoritatea evreiască înregistrează un indice de 3,6. Gradul de acceptare al evreilor în societatea românească este ceva mai bun în comparație cu maghiarii 4,0 sau romii 4,7. Aceste diferențe se modifică în funcție de mediul de rezidență al respondenților. Locuitorii orașelor mari și ai Bucureștiului sunt mai puțin toleranți față de romi și de maghiari. Locuitorii orașelor mici (sub 200.000 locuitori) sunt mai toleranți față de evrei și refugiați. Populația din mediul rural este mai tolerantă față de evrei comparativ cu oricare altă minoritate.²³
- Percepția generală despre minorități este, în 2019, mai degrabă una neutră. Majoritatea respondenților consideră că minoritățile au aceleași drepturi ca populația majoritară. Romii au înregistrat cel mai mare nivel al distanței sociale, iar evreii cel mai mic. În București și orașele mari populația majoritară manifestă o toleranță scăzută față de romi și maghiari. Percepția despre evrei este că sunt o minoritate care are o relație bună cu restul populației României. Există percepția prezenței scăzute a refugiaților în România. Există un grad mai ridicat de cunoaștere generalizată despre Holocaust, dar mai redus pentru detaliile evenimentelor istorice (localizare geografică, data comemorare, responsabili etc.). Există un nivel scăzut de interes cu privire la detaliile specifice ale Holocaustului, dar o percepție că nu se vorbește destul despre acestea. Aproximativ trei sferturi dintre respondenți consideră că episoadele violente din istoria postbelică a României sunt cel puțin la fel de grave ca Holocaustul. Imaginea despre evrei și Holocaust a stagnat din 2015 până în prezent. Există o percepție polarizată asupra personalității Mareșalului Ion Antonescu și a activității organizației Mișcarea Legionară.²⁴
- **Busturi, nume de străzi și de instituții publice denumite după criminali de război se găsesc astăzi în unele dintre localitățile României.** Autoritățile locale fie ignoră această problemă și găsesc tot felul de motive să perpetueze această stare, fie se împotrivesc și acționează în disprețul legii. La Beiuș județul Bihor a fost nevoie de un proces îndelungat care s-a întins pe mai mulți ani pentru ca în final autoritățile să fie obligate să schimbe numele străzii Ion Antonescu. Autoritățile, deși sunt înștiințate, refuză de ani de zile să îndepărteze busturile unor criminali de

²³ Raport de Activitate pentru anul 2019 al INSHR-EW.

²⁴ http://www.inshr-ew.ro/wp-content/uploads/2018/01/Kantar-TNS-Raport-INSHR-2019_v4_21.01.2020_diacritice-1.pdf

război, cum este cazul în Odorheiul Secuiesc, unde există un bust al lui Albert Wass sau în sectorul 2 din București, unde există un bust al lui Mircea Vulcănescu.²⁵

- Proiectul Combaterea discursului antisemit și anti-rom în mediul online a fost finalizat în anul 2018 și în urma acestuia a fost construită o platforma web: FĂRĂ URĂ - Index cu teme și exemple antisemite și anti-roma prezente în mediul online de limba română.²⁶

II.2. Informații colectate de organizații internaționale

II. 2.1. Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE-ODHIR)

OSCE-ODHIR colectează informații despre infracțiunile motivate de ură utilizând următorii trei indicatori: anul, numărul infracțiunilor motivate de ură înregistrate de poliție, numărul de urmăriri penale și sentințe. De asemenea, folosește o definiție mai strictă a infracțiunilor motivate de ură, care nu acoperă toate tipurile de infracțiuni care ar putea fi calificate drept infracțiuni motivate de ură în legislația românească.

România raportează date privind infracțiunile în mod regulat la ODHIR²⁷.

Conform OSCE-ODHIR, informațiile privind infracțiunile bazate pe ură, inclusiv incidentele cu discursurile de incitare la ură, sunt gestionate de Biroul Procurorului General, de Poliție, de Ministerul Afacerilor Interne și de Consiliul Superior al Magistraturii și sunt publicate ca parte a statisticilor generale despre infracțiuni, fără menționarea motivelor pătinoare.

II. 2.2. Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Atunci când victimele infracțiunilor și discursurilor motivate de ură nu sunt mulțumite cu deciziile instanțelor naționale și/sau cu investigațiile la nivel național, ele pot formula o cerere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO). România a ratificat Convenția Europeană a Drepturilor Omului în anul 1994.

Cazurile ajunse la CtEDO reprezintă o sursă importantă de informație referitoare la cum sunt abordate infracțiunile și discursurile motivate de ură în România, deoarece dezvăluie de obicei problemele sistemului și neajunsurile investigațiilor penale.

Cauza M.C. și A.C. împotriva României (Hotărârea din 12 aprilie 2016) – Reclamanții s-au plâns, în temeiul art. 3, art. 6, art. 8 și art. 14 din Convenție și în temeiul art. 1 din Protocolul 12, despre **neefectuarea în mod corespunzător a unei anchete privind plângerile penale referitoare la acte de violență motivate de ură împotriva homosexualilor și, la nivel mai general, despre lipsa unor măsuri legislative și de altă natură adecvate pentru a combate infracțiunilor motivate de ură îndreptate împotriva minorității LGBTI**. De asemenea, s-au plâns de faptul că, la momentul efectuării anchetei, autoritățile nu au luat în considerare faptul că infracțiunile săvârșite împotriva lor erau motivate de orientarea lor sexuală. Prin urmare, autoritățile nu au respectat obligațiile procedurale consacrate în articolele sus-menționate

Curtea a considerat că obligația autorităților de a preveni violența motivată pe ură din partea unor persoane particulare și de a ancheta existența oricărui motiv posibil discriminatoriu în spatele unui act de violență poate intra sub incidența obligațiilor pozitive prevăzute la art. 3 și 8 din Convenție, dar poate fi, de asemenea, considerată ca făcând parte din responsabilitățile pozitive ce le revin autorităților în temeiul art. 14 din Convenție de a garanta valorile fundamentale protejate de art. 3 și art. 8, fără discriminare.

²⁵ Raport de monitorizare a antisemitismului, 2019-2020 al INSHR-EW.

²⁶ Raport de activitate 2018 al INSHR-EW.

²⁷ <https://hatecrime.osce.org/romania?year=2019>

II.2.3. Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței a Consiliului Europei (E.C.R.I)

Raportul E.C.R.I. privind România (al cincilea ciclu de monitorizare)²⁸

ECRI a publicat pe 5 iunie 2019 raportul privind România. În cadrul activităților sale statutare, ECRI desfășoară activități de monitorizare, pe rând, în toate statele membre ale Consiliului Europei, în cadrul cărora este analizată situația privitoare la rasism și intoleranță și se fac sugestii și propuneri despre cum să se ia în considerare problemele identificate. Activitatea se desfășoară pe cicluri de 5 ani, acoperind 9/10 țări pe an²⁹.

Prezentăm mai jos, principalele constatări și recomandări ale ECRI cu privire la România, extrase din raport:

- victimele discursurilor de incitare la ură sunt adesea pesimiste în privința asigurărilor legale cât și a competenței instituțiilor – precum CNCD și organismele de aplicare a legii – în investigarea cazurilor lor. ECRI este îngrijorată de nivelul relativ scăzut de conștientizare a publicului larg în privința drepturilor lui și a accesului său la justiție, în ciuda faptului că recomandările de prioritate ale ECRI în ultimul raport s-au referit la organizarea de campanii de informare atât în legătură cu legislația privind lupta împotriva rasismului cât și cu organismele competente care oferă asistență și/sau compensații. În această privință, ECRI regretă să constate că autoritățile nu au adoptat încă proiectul „**Strategia națională privind egalitatea, incluziunea, diversitatea (2018-2022)**”, care propune măsuri legate de sensibilizarea diferitelor grupuri țintă, cât și sporirea coordonării între instituțiile care se ocupă de infracțiunile de ură, inclusiv discursul de incitare la ură.
- Autoritățile trebuie să definească și să interzică profilarea rasială prin lege și să înființeze un organism independent de poliție și de procuratură, care să fie însărcinat cu investigarea presupuselor cazuri de discriminare rasială și comportament inadecvat al poliției.
- Autoritățile trebuie să continue să ofere **servicii de formare profesională polițiștilor, procurorilor și judecătorilor** privind abordarea actelor de violență rasistă și homo/transfobă, inclusiv proceduri îmbunătățite de recunoaștere a motivațiilor pătinoare. Mai mult, pentru a rezolva problema raportării insuficiente, autoritățile trebuie să sporească colaborarea între poliție și grupurile vulnerabile, în special **romii și comunitatea LGBT**.
- ECRI recomandă ca autoritățile să aloce ambelor instituții (Avocatul Poporului și CNCD) suficiente resurse financiare și umane, inclusiv fonduri pentru campanii de sensibilizare a publicului privind nediscriminarea și egalitatea și să evite suprapunerea jurisdicțiilor și să îmbunătățească colaborarea și coordonarea între Avocatul Poporului și CNCD în privința cazurilor de discriminare.
- Legile privind protecția informațiilor nu permit în general înregistrarea datelor privind originea etnică sau religia. Totuși, ECRI amintește că astfel de colectare de informații trebuie realizată conform principiului de confidențialitate, consimțământ în deplină cunoștință și auto-identificarea voluntară a indivizilor ca membri ai unui anumit grup. Conform statisticilor furnizate de Ministerul Public în perioada 2014-2017, numai două din 113 cazuri de care s-au ocupat procurorii, conform Articolului 369 (incitare la ură) din Codul Penal, au fost puse sub acuzare, în timp ce cinci din 77 de cazuri au ajuns în instanță ca intrând sub incidența unor articole din O.U.G. nr. 31/2002. Informațiile de la CSM sugerează de asemenea că, între 2016 și 2018 (până în martie), numai trei cazuri au fost judecate drept încălcări ale Articolului 369, dintre care numai unul s-a soldat cu pedeapsă.

Violența rasistă și homo/transfobică

Conform informațiilor furnizate de CSM, au existat 12 cazuri de infracțiuni motivate de ură în 2014, 37 în 2015, 50 în 2016, 39 în 2017 și 28 în primele două luni ale lui 2018. Treizeci și două din aceste 166 de cazuri s-au soldat cu condamnări. ECRI nu știe numărul exact de cazuri la care s-a aplicat Articolul 77 (h). Informațiile oferite de OSCE-ODIHR, arată, pe de altă parte, că poliția a înregistrat 25 de

²⁸ <https://rm.coe.int/fifth-report-on-romania-romanian-translation-/168094c9e7>

²⁹ <https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2020/12/raport-de-activitate-cncd-2019.pdf>

incidente de infracțiuni motivate de ură în 2014; 15 în 2015, 10 în 2016 și 1 în 2017. Deși nu există o împărțire pe prevederile de legislație penală disponibilă, șapte au fost indicate drept omucideri și zece drept atacuri.

ECRI recomandă autorităților să realizeze un sistem de colectare a informațiilor și de evidență a statisticilor care să ofere o imagine integrată și consecventă asupra cazurilor de discursuri de incitare la ură rasiste și homo/transfobe și de infracțiuni pe motiv de ură aduse în atenția poliției și urmărite în instanțe, și ca aceste informații să fie disponibile pentru public.

Discursul politic și alte forme de discurs public

ECRI atrage atenția asupra persistenței și a incidenței crescute a manifestărilor anti-rome, având ca urmări ura și insultele constante aduse romilor în viața publică. Romii sunt adesea înfățișați drept „hoți, mincinoși, leneși” și asociați în mod sistematic cu infracționalitatea, ceea ce întărește denigrarea lor și sporește excluderea socială. De exemplu, de Ziua Internațională a Romilor, în 2016, un poster cu inscripții rasiste a fost atârnat de un cort, ridicat de Centrul Cultural al Romilor, iar cortul a fost vandalizat.

În ciuda numărului mic de persoane care caută azil politic în România, se afirmă că opinia publică în legătură cu aceștia s-a schimbat de la o empatie inițială către o ostilitate crescândă în ultimii ani. Un sondaj la nivel național, realizat în 2016, a dezvăluit că aproape 90% din populație se opune stabilirii refugiaților în țară. Unele canale media i-au înfățișat pe cei care caută azil politic drept invadatori, recurgând la portretele stereotipe ale refugiaților musulmani. Conform acestei tendințe, decizia Guvernului român de a aproba construcția unei moschei în București, în 2015, a iscat de asemenea un anumit sentiment islamofob, de exemplu fostul președinte a numit moscheea „un risc pentru siguranța națională”.

ECRI menționează că lesbienele, homosexualii, bisexualii și persoanele transgen sunt ținte ale unui înalt nivel de prejudecăți și limbaj ofensiv, inclusiv din partea politicianilor importanți. De exemplu, în 2017, un membru al Senatului a făcut remarci denigratoare despre homosexuali. În 2018, un grup de protestatari a întrerupt difuzarea unui film premiat, scandând sloganuri anti-LGBT, susținând că se încalcă valorile românești tradiționale. Recentul referendum privind schimbarea definiției de gen neutru a căsătoriei (vezi § 91) a atras de asemenea o creștere a discursurilor de incitare la ură și a alimentat homofobia.

Discursul de incitare la ură din partea grupărilor extremiste

ECRI consideră că mișcarea Noua Dreaptă merită menționată din cauza afișării vizibile a moștenirii Gărzii de Fier, prin organizarea de evenimente publice cu teme anti-romi și antisemite și prin folosirea sistematică a discursului de incitare la ură împotriva etnicilor maghiari, homosexuali, bisexuali, persoane transgen și imigranți. De exemplu, în 2017, la Opera Națională din Cluj-Napoca, membri ai acestei mișcări au întrerupt un concert în care o chemare islamică la rugăciune era recitată ca parte din spectacol. ECRI se bucură să constate că Noua Dreaptă nu este reprezentată în Parlamentul României. În mod similar, ECRI este mulțumit de interzicerea partidului politic „Totul pentru Țară”, în 2015, din cauza folosirii simbolurilor fasciste provenind de la Mișcarea Legionară.

Discursul de incitare la ură pe internet și în mass-media

Societatea civilă a arătat că limbajul de ură este predominant în mass-media tradițională și socială, în special împotriva romilor, comunității LGBT, minorității maghiare, comunității evreiești și musulmanilor. S-a constatat că unele canale de televiziune emit comentarii discriminatorii, precum canalul B1TV, unde prezentatorul a făcut remarci vădit rasiste în numeroase episoade ale programului său – Lumea lui Banciu – privind minoritatea maghiară și musulmanii. Arestarea a doi extremiști maghiari care au încercat să detoneze explozibil de Ziua Națională a României în 2015, la Târgu Secuiesc, a generat de asemenea materiale negative în media despre întreaga comunitate maghiară.

S-au exprimat de asemenea îngrijorări în cazul unor materiale media prezentând imagini stereotipe și chiar degradante ale unor femei, în special rome. ECRI reamintește despre pericolul special al discursului de incitare la ură îndreptat împotriva femeilor pe motivul genului, care este adesea cuplat cu una sau mai multe alte caracteristici. De aceea, ECRI încurajează autoritățile să ia măsuri pentru combaterea folosirii limbajului de ură sexist, ținându-se seama în special de femeile rome.

Discursul de incitare la ură în sport

ECRI menționează că evenimentele sportive au continuat să fie un forum pentru incidentele provocate de discursurile de incitare la ură. Federația Română de Fotbal a impus sancțiuni în mai multe cazuri pentru suporterii și fotbaliștii din cauza comportamentului rasist în timpul meciurilor de fotbal. De exemplu, în timpul unui meci între echipele Sepsi și Dinamo București, din 2017, de la București, suporterii echipei gazdă au scandat „Afară cu ungurii din țară”. Ambele tabere au fost sancționate cu amendă de 10 000 lei (2200 euro) de către CNCD. În mod similar, s-au semnalat afirmații xenofobe la alte evenimente sportive, precum meciul de handbal din 2016, unde un jucător de origine africană a fost numit „maimuță” de suporterii, ceea ce a făcut ca CNCD să impună o amendă împotriva clubului.

Măsuri luate de autorități

ECRI consideră că discursul de incitare la ură este îndeosebi îngrijorător nu numai pentru că reprezintă adesea un prim pas pe calea către violență, ci și pentru efectul său distructiv pe care îl are pentru cei cărora le este adresat și pentru coeziunea socială în general. Răspunsurile adecvate includ canalele de aplicare a legii (sancțiuni penale, civile și administrative), dar și alte mecanisme care să contracareze efectele sale dăunătoare, precum discursul preventiv, auto-reglementarea și contra-discursul.

ECRI recomandă cu tărie autorităților să ia măsuri urgente ca oricine folosește discursul de incitare la ură să fie acuzat și pedepsit în consecință, conform Articolului 369 din Codul Penal.

În privința răspunsurilor legale civile și administrative, legislația română prevede de asemenea pedepsirea discursului de incitare la ură drept contravenție conform legii antidiscriminare, Legii Audiovizualului, Legii privind prevenirea și combaterea violenței în jocurile sportive și Legii privind adunările publice.

ECRI notează că nu există o obligație pentru furnizorii de servicii media să se abțină de la diseminarea discursului de incitare la ură pe motivul identității de gen, și de aceea invită autoritățile să adauge acest motiv în legislație. ECRI încurajează CNA să încadreze în mod adecvat cazurile de discurs de incitare la ură prin acumularea de cunoștințe și atragerea atenției celor angajați în discursuri de incitare la ură și publicului larg printr-o reafirmare explicită că folosirea acestora este total inacceptabilă.

În ceea ce privește internetul, ECRI menționează că există o unitate de criminalitate informatică în cadrul poliției. Apreciază de asemenea exercițiul de monitorizare al poliției române din 2017, ca parte a inițiativei Comisiei UE de a urmări reacția companiilor IT în legătură cu „Codul de conduită privind combaterea discursurilor ilegale de incitare la ură din mediul online”. Totuși, autoritățile au informat ECRI că înființarea unei unități dedicate acestui scop constituie o prioritate, deși poliția nu are în prezent un sistem permanent de monitorizare a discursurilor de incitare la ură, din cauza lipsei de resurse. Într-o notă similară, deși ECRI se bucură să constate că **România este parte a Protocolului Adițional la Convenția privind infracțiunile online, referitoare la incriminarea actelor de natură rasistă și xenofobă comise cu ajutorul sistemelor computerizate, amintește că România nu și-a dovedit dezaprobarea privind Articolul 5, paragraful 158 al Protocolului, și de aceea încurajează autoritățile să reconsidere acest aspect.**

ECRI recomandă autorităților să intensifice activitatea unității de criminalitate informatică și să furnizeze resursele tehnice și umane adecvate pentru combaterea discursului de incitare la ură pe Internet.

În privința autoreglementării, în al patrulea raport, ECRI a îndemnat autoritățile să introducă un **cod de conduită în Parlament**, care să reglementeze și să sancționeze orice discurs rasist ținut de parlamentari. Deși autoritățile au menționat că un astfel de cod de conduită se află în dezbateri parlamentare, ECRI își exprimă dezamăgirea pentru faptul că **el nu a fost încă adoptat**. În mod asemănător, organismele de autoreglementare din sectorul media, precum Clubul de Presă Român (CPR) și Convenția Organizațiilor Media (COM) denotă pasivitate, și deși codurile lor de etică conțin măsuri privind interzicerea urii, aceste coduri nu sunt nici cunoscute pe scară largă, și nici aplicate. ECRI consideră că trebuie depuse mai multe eforturi pentru întărirea jurnalismului etic și asigurarea folosirii eficiente a mecanismelor de autoreglementare.

ECRI recomandă autorităților **să promoveze autoreglementarea instituțiilor publice și private, inclusiv a organismelor alese și a partidelor politice, pentru a combate folosirea limbajului de ură**. Ele trebuie de asemenea să încurajeze adoptarea codurilor de conduită adecvate, care să prevadă pedepse pentru încălcarea prevederilor lor, ca și înființarea unor canale eficiente de informare. ECRI invită autoritățile să se inspire din principiile de bază exprimate în Recomandarea sa de Politică Generală Nr. 15 privind combaterea discursului de incitare la ură, atunci când examinează aceste chestiuni.

Prin comunicatul de presă care a însoțit raportul³⁰, ECRI concluzionează că a constatat, în România, unele progrese în ultimii cinci ani, dar și-a exprimat și îngrijorarea cu privire la o serie de probleme, în special problema răspândită a rasismului și discursului de intoleranță și de ură, răspunsul inadecvat al sistemului de justiție penală la faptele de ură și discriminare împotriva romilor și a persoanelor LGBT.

ECRI a identificat o serie de măsuri pozitive, cum ar fi adoptarea unei legislații penale specifice pentru prevenirea și combaterea antisemitismului și adoptarea de către Procuratura Generală a unei strategii de sporire a eficacității investigațiilor penale privind acuzațiile de rele tratamente din partea organelor de drept. Pe de altă parte, ECRI regretă că discursul de ură rasistă și de intoleranță în discursul public și pe internet a devenit o problemă larg răspândită, în special la adresa romilor, a minorității maghiare, a persoanelor LGBT și a comunității evreiești. Atacuri violente împotriva acestor grupuri apar în mod sporadic. Raportul evidențiază climatul crescând, homofob și transfobic, din societatea românească.

ECRI este, de asemenea, îngrijorată de presupusele cazuri de discriminare rasială și profilarea rasială de către poliție, în special împotriva romilor, și că niciun organism independent nu a fost însărcinat cu investigarea acestor cazuri.

Alte deficiențe constau în faptul că nu există o colectare coerentă și sistematică a datelor privind discursurile de ură și violența motivată de ură, acțiuni de drept penal nu sunt aproape niciodată luate împotriva acestor infracțiuni, iar dispozițiile privind motivația rasistă ca și circumstanță agravantă sunt rareori aplicate. Mai mult, raportul subliniază că există o problemă serioasă prin neraportarea unor astfel de infracțiuni.

ECRI face câteva recomandări autorităților. Următoarele două necesită implementarea promptă și vor fi reexaminat de ECRI în doi ani:

- Punerea în aplicare a unui sistem de colectare a datelor și efectuarea de statistici privind cazurile de discurs rasist, de ură homofobă și transfobă și infracțiunile de ură raportate poliției și judecate de instanțe.
- Formarea continuă a polițiștilor, procurorilor și judecătorilor cu privire la modul de abordare a actelor de violență rasistă, homofobă și transfobică și intensificarea cooperării dintre poliție și grupurile vulnerabile, în special comunitățile de romi și LGBT.

³⁰ Comunicat de presă ECRI - 05.06.2019, România: Comisia împotriva rasismului este îngrijorată de discursurile de incitare la ură, infracțiunile de incitare la ură și de discriminarea la adresa romilor și a persoanelor LGTB, disponibil la <https://rm.coe.int/romania-anti-racism-commission-concerned-about-hate-speech-hate-crimes/168094cb2b>

II. 2.4. Comisia Europeană

Decizia-cadru 2008/913 privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal³¹ face parte dintr-un ansamblu de măsuri de armonizare legislativă menite să creeze un spațiu comun de libertate la nivelul UE și să împiedice manifestări disruptive pentru societate care au la bază motivații sau mobiluri de natură rasială sau xenofobă.

Comisia Europeană a decis la data de 30 octombrie 2020, să trimită **scrisori de punere în întârziere** Estoniei și României, întrucât legislațiile naționale ale acestor țări nu transpun integral și exact normele UE privind combaterea anumitor forme și expresii ale rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal. **România nu a definit în mod corect discursurile de incitare la ură, deoarece nu incriminează discursurile de ură care incită la violență.** În plus, România incriminează doar discursurile de ură care incită la ură atunci când acest comportament este îndreptat împotriva unui grup de persoane definit pe criterii de rasă, culoare, religie, descendență sau origine națională sau etnică, dar nu și atunci când este îndreptat împotriva unui membru al unui astfel de grup. Estonia și România au avut la dispoziție două luni pentru a răspunde la întrebările adresate de Comisie; în caz contrar, Comisia poate decide să trimită un aviz motivat. Decizia-cadru privind combaterea rasismului și xenofobiei prin intermediul dreptului penal (Decizia-cadru 2008/913) are drept scop să se asigure că, în întreaga UE, anumite manifestări grave ale rasismului și xenofobiei sunt pasibile de sancțiuni penale efective, proporționate și cu efect de descurajare.³²

În prezent, există un proiect de lege pentru modificarea și completarea art. 369 din Codul penal, astfel³³:

„Art. 369. Incitarea la violență, ură sau discriminare Incitarea publicului, prin orice mijloace, **la violență, ură sau discriminare** împotriva unei categorii de persoane **sau a unei persoane pe motiv că face parte dintr-o anumită categorie de persoane** se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.”

II. 2.5. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA)

În **Buletinul nr. 5 publicat în august 2020** referitor la impactul pentru nomazi și populația romă în timpul pandemiei cu coronavirus³⁴, FRA a constatat că:

- *discursul de ură și discriminarea împotriva romilor și nomazilor au crescut în timpul pandemiei, deoarece au fost învinuiți pentru răspândirea virusului.*
- *anumiți politicieni din România au folosit reportajele mass-media cu privire la întoarcerea în masă a lucrătorilor migranți romi din țări cu o prevalență ridicată a COVID-19 pentru a susține temerile cu privire la răspândirea acestuia. Acest lucru a întărit atitudinile și stereotipurile negative.*
- *au fost raportate o serie de incidente violente. În România, la 18 martie, au apărut rapoarte din mass-media despre un incident din Bujoreni, județul Vâlcea, unde românii care se întorceau din străinătate au fost atacați pentru presupusele încălcări ale măsurilor de auto-izolare.*
- *Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a emis sancțiuni împotriva unui ziar local, a unui fost președinte al României și a unui profesor universitar pentru declarații discriminatorii sau de ură împotriva romilor în timpul stării de urgență.*

³¹ Disponibilă la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32008F0913>

³² https://ec.europa.eu/romania/news/20201030_infringements_justitie_ro

³³ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=19219

³⁴ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-coronavirus-pandemic-eu-bulletin-roma_en.pdf

În Raportul emis în 10 septembrie 2020 denumit Antisemitism: Prezentare generală a incidentelor antisemite înregistrate în Uniunea Europeană 2009-2019³⁵, FRA a arătat următoarele:

- Din 2018, Parchetul General al României colectează date statistice care reflectă motivația săvârșirii infracțiunilor. Parchetul General a indicat că 16 incidente antisemite au fost înregistrate de către parchet și poliție în 2019, comparativ cu 13 în 2018.

NUMĂRUL DE INCIDENTE CORESPUNZĂTOARE ANTISEMITISMULUI ÎN ROMÂNIA, 2016–2019	
2016	14
2017	22
2018	13
2019	16

- Potrivit datelor furnizate de Direcția de Investigații Criminale a Ministerului Afacerilor Interne, în 2019 au existat 2 cazuri referitoare la motivații antisemite, comparativ cu 7 cazuri în 2018.
- După cum a raportat Consiliul Superior al Magistraturii, în 2018, un număr total de 76 de dosare cu „motivație de antisemitism” și „judecate în primă instanță” ca etapă procedurală au fost înregistrate la instanțe. Dintre acestea, 55 de cazuri au fost soluționate și 34 de persoane au fost condamnate. În 2017, un număr total de 41 de fișiere cu „atributul antisemitism” au fost înregistrate în dosarele instanțelor. Numărul cazurilor cu „atributul antisemitism” înregistrat în 2019 nu era disponibil în momentul compilării datelor pentru acest raport.
- Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării monitorizează, investighează și sancționează cazurile de discriminare bazate pe antisemitism. Majoritatea cazurilor de discriminare se referă la utilizarea sau intenția de a utiliza simboluri fasciste.

NUMĂRUL DE CAZURI DE DISCRIMINARE BAZATE PE MOTIVAȚIE DE ANTISEMISM ÎN ROMÂNIA, 2016–2019					
Anul	Nr. de dosare	Discriminare dovedită	Discriminare nedovedită	CNCD nu era competent	Cazuri soluționate
2016	1	0	0	1	0
2017	6	1	1	1	1
2018	4	2	1	1	4
2019	14	4	1	3	6

La data de 14 mai 2020, FRA a publicat raportul **“Un drum lung de parcurs pentru egalitatea LGBTI”³⁶** în UE. Cu aproape 140.000 de participanți, este cel mai mare sondaj de acest gen. **Rezultatele noului sondaj arată puține progrese în ultimii șapte ani.**

- FRA recomandă statelor să construiască o cultură de toleranță zero față de violență și hărțuire a comunității LGBTI, astfel încât persoanele LGBTI să se poată bucura de dreptul lor de a circula liber și fără teamă și să investească în instruire pentru a se asigura că poliția poate recunoaște, înregistra și investiga în mod corespunzător crimele de ură împotriva persoanelor LGBTI, astfel încât victimele să se simtă în siguranță pentru a raporta atacurile și să fie tratați în mod egal.
- Cele mai ridicate rate de atacuri fizice sau sexuale motivate de calitatea de LGBTI a victimei au fost observate în Polonia (15%), România (15%), Belgia (14%) și Franța (14%). **Polonia și România au cele mai mari rate de atacuri fizice sau sexuale motivate de calitatea de LGBTI a victimei dintre toate cele 28 de statele membre ale UE.**

³⁵ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-antisemitism-overview-2009-2019_en.pdf

³⁶ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

În Raportul privind drepturile fundamentale 2019, FRA a cuprins un capitol intitulat **Rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora**, în cadrul căruia a emis următoarele recomandări statelor membre UE:

- Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că orice presupusă infracțiune motivată de ură, inclusiv formele ilegale de discurs care incită la ură, este înregistrată efectiv, cercetată, urmărită și judecată. Acest lucru trebuie efectuat în conformitate cu legislația națională, a UE, europeană și internațională a drepturilor omului aplicabilă. Statele membre ale UE ar trebui să depună eforturi suplimentare pentru înregistrarea sistematică, culegerea și publicarea anuală de date privind infracțiunile motivate de ură, pentru a avea posibilitatea de a contracara fenomenul prin răspunsuri de natură juridică și politică eficace și bazate pe dovezi. Toate datele ar trebui culese în conformitate cu cadrele juridice naționale și cu legislația UE privind protecția datelor.
- Statele membre ale UE ar trebui să se asigure că organismele de promovare a egalității își pot îndeplini sarcinile atribuite prin Directiva privind egalitatea rasială, acordându-le sprijin în sporirea gradului de conștientizare publică cu privire la existența lor, la normele împotriva discriminării în vigoare și la posibilitățile de a solicita măsuri reparatorii. Acest lucru poate contribui la consolidarea rolului pe care îl au organismele de promovare a egalității în facilitarea semnalării de către victime a discriminării etnice și rasiale.
- Statele membre ale UE ar trebui să elaboreze planuri naționale de acțiune specifice pentru a combate rasismul, discriminarea rasială, xenofobia și intoleranța asociată acestora. În acest sens, statele membre ale UE ar putea utiliza orientările practice oferite de Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului cu privire la modul de elaborare a unor astfel de planuri. Conform acestor orientări, respectivele planuri de acțiune ar stabili obiective și acțiuni, ar desemna organismele statale responsabile, ar include indicatori de performanță și ar prevedea mecanisme de monitorizare și evaluare. Punerea în aplicare a unor astfel de planuri ar pune la dispoziția statelor membre ale UE un mijloc eficient prin care să se asigure îndeplinirea obligațiilor conferite acestora prin Directiva privind egalitatea rasială și prin Decizia-cadru privind combaterea rasismului și a xenofobiei.
- Statele membre ale UE ar trebui să elaboreze orientări specifice, practice și imediat aplicabile pentru a se asigura că polițiștii nu creează profiluri etnice discriminatorii în cursul exercitării atribuțiilor. Astfel cum se menționează în ghidul FRA privind prevenirea creării ilegale de profiluri, ar trebui ca orientările de acest tip să fie emise de autoritățile de aplicare a legii sau să fie incluse în procedurile standard de operare ale poliției sau în codurile de conduită a polițiștilor. Statele membre ar trebui să comunice în mod sistematic aceste orientări polițiștilor din prima linie.

La data de 28 aprilie 2016 a fost publicat Raportul **“Asigurarea înfăptuirii justiției pentru victimele infracțiunilor motivate de ură: opiniile specialiștilor”**.

Constatările raportului au la bază o activitate de cercetare documentară și interviuri cu specialiști din toate cele 28 de state membre ale UE. Principalele constatări ale raportului FRA au fost următoarele:

- sunt necesare măsuri de îmbunătățire a gradului de conștientizare privind drepturile proprii și serviciile de sprijin disponibile, în rândul victimelor infracțiunilor motivate de ură;
- este necesară sporirea încrederii victimelor în organele de poliție și luarea de măsuri în vederea eliminării atitudinilor discriminatorii în rândul polițiștilor;
- este important ca victimele să fie sprijinite de ONG-uri care au capacitatea de a le informa cu privire la rolul pe care îl pot avea în inițierea procedurilor penale și în participarea la acestea;
- ar trebui ca statele membre ale UE să ia în considerare sporirea eforturilor lor de a intra în mod proactiv în contact cu victimele infracțiunilor motivate de ură și de a le încuraja să

denunțe aceste infracțiuni, inclusiv prin introducerea de instrumente de sesizare online și prin înființarea de unități de poliție specializate;

- pentru victimele infracțiunilor motivate de ură, statele membre ale UE ar trebui să depună eforturi pentru a elimina, acolo unde este cazul, fragmentarea serviciilor de sprijinire a victimelor și să se asigure că există servicii de sprijin adecvate, disponibile pentru toate victimele acestor infracțiuni. Astfel de servicii de sprijin ar trebui să îmbine înțelegerea discriminării și a politicilor antidiscriminare cu expertiza în materie de justiție penală și legată de situația și drepturile victimelor în cadrul procedurilor penale;
- pentru a elibera victimele de povara sesizării poliției și pentru a permite asociațiilor societății civile să preia inițiativa în acele cazuri în care nu pot fi identificate victime individuale, FRA încurajează statele membre ale UE să ia în considerare facilitarea unor acțiuni de interes public (actio popularis) **prin care să se dea posibilitatea unor terți să acționeze în instanță făptuitorii infracțiunilor motivate de ură în numele sau în sprijinul victimelor**;
- în cazul discursurilor care incită la ură sau al negaționismului, când discriminarea are ca țintă un grup sau o categorie abstractă și deci nu neapărat un individ, **statele membre ar trebui să permită ONG-urilor să reprezinte victimele infracțiunilor motivate de ură în procesele penale** – astfel încât un ONG să poată să prezinte dovezi în numele grupului sau al categoriei de indivizi care au fost discriminați;
- statele membre ale UE ar trebui să evalueze în ce măsură definițiile specifice din dreptul penal referitoare la formele cele mai frecvente de infracțiuni motivate de ură, care includ atacul, vandalismul și insulta, pot fi aplicate astfel încât să prevină trecerea cu vederea a motivațiilor de tip discriminator ale făptuitorilor. În plus, statele membre ar trebui să sporească gradul de conștientizare în rândul specialiștilor a necesității de a recunoaște victimele infracțiunilor motivate de ură ca fiind victimele unei discriminări grave;
- atunci când adoptă măsuri de facilitare sau de încurajare a sesizării de către victime a infracțiunilor motivate de ură la poliție, statele membre ale UE ar trebui să se asigure că impactul măsurilor asupra numărului de victime care sesizează poliția este evaluat într-o manieră consecventă și riguroasă din punct de vedere metodologic;
- la punerea în aplicare a articolului 22 din Directiva privind drepturile victimelor, referitor la evaluarea individuală a necesităților de protecție ale victimelor, este esențial ca statele membre ale UE să acorde atenție întrebării dacă există vreun indiciu conform căruia infracțiunea a fost comisă din motive discriminatorie;
- în conformitate cu articolul 25 din Directiva privind drepturile victimelor, care impune statelor membre ale UE să ofere instruire pentru specialiști, statele membre trebuie să se asigure că toți agenții de poliție, procurorii și judecătorii din instanțele penale cunosc în profunzime conceptele fundamentale de infracțiune motivată de ură, incitare la ură și negaționism – așa cum se aplică acestea în conformitate cu legislația națională – și că sunt instruiți să trateze cu profesionalism cazurile de infracțiuni motivate de ură și pe victimele lor. În acest scop, instruirea trebuie să promoveze conștientizarea și sensibilizarea cu privire la fenomenul infracțiunilor motivate de ură și la impactul acestora asupra victimelor; de asemenea, instruirea trebuie să ducă la dobândirea competențelor necesare recunoașterii, înregistrării și anchetării incidentelor de acest fel;
- în conformitate cu obligația – instituită la articolul 1 din Directiva privind drepturile victimelor – de a garanta faptul că victimele sunt recunoscute și tratate cu respect, atenție și profesionalism și de o manieră individualizată și nediscriminatorie, statele membre ale UE trebuie să se asigure că victimele infracțiunilor motivate de ură au posibilitatea să sesizeze poliția fără să le fie teamă că agenții vor avea aceleași atitudini discriminatorie ca făptuitorii. Statele membre trebuie să adopte toate măsurile necesare pentru a preveni și a eradica astfel de atitudini în rândul agenților de poliție, inclusiv prin schimbarea culturii preponderente la nivelul organelor de poliție;
- este nevoie de o legislație care să vizeze în mod egal toate categoriile de discriminare prevăzute la articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, să transpună

integral articolul 1 din Decizia-cadru privind rasismul și xenofobia și să furnizeze definiții specifice de drept penal pentru cele mai frecvente forme de infracțiuni motivate de ură.

II.3. Informații colectate de ONG-uri

În România există ONG-uri care culeg date despre infracțiunile și discursurile motivate de ură, fie ca rezultat al unui parteneriat strâns cu grupurile afectate de aceste incidente, fie prin folosirea studiilor neoficiale și monitorizarea mass-media pentru a măsura fenomenele de infracțiuni și discursuri motivate de ură. Aceste ONG-uri publică date calitative referitoare la infracțiunile motivate de ură și discursurile de ură în România.

Pentru perioada 2015-2018, organizația Active Watch³⁷ a publicat rapoarte anuale privind discursul instigator la ură din România. Cel mai recent identificat, din 2018, și-a propus să treacă în revistă principalele tendințe în materie de *hate speech* și de combatere a acestuia care s-au manifestat pe durata anului³⁸.

Extragem din acest raport, următoarele concluzii ale Active Watch la nivelul anului 2018:

Manifestări ale intoleranței în spațiul public

- Maghiarii și minoritățile sexuale au fost ținta predilectă a discursurilor intolerante și instigatoare la ură.
- Discursul instigator la ură de factură violentă tinde să fie utilizat mai degrabă de comunicatori activi la nivel local, nu național.
- Au fost numeroase cazurile politicianilor care au folosit expresii ofensatoare, cel mai probabil fără să realizeze acest lucru.
- Există în continuare manifestări extreme ale antisemitismului.
- Discursul islamofob și anti-refugiați s-a diminuat odată ce presa și-a pierdut interesul față de criza refugiaților, însă nu a dispărut cu totul.

Manifestări în spațiul public care încurajează diversitatea

- Manifestațiile publice care încurajează diversitatea atrag în continuare un număr din ce în ce mai mare de persoane prin comparație cu evenimentele care promovează intoleranța.
- Cultura joacă un rol important în promovarea diversității și în expunerea și conștientizarea intoleranței din societate.
- În contextul referendumului de modificare a definiției familiei, un număr impresionant de figuri publice și-au arătat sprijinul pentru comunitatea LGBTQ.

II.4. Statistici privind discriminarea

Raportul CNCD pentru anul 2018 include un sondaj la nivel național realizat de CNCD „**Sondajul de opinie la nivel național privind nivelul discriminării în România și percepțiile actuale asupra infracțiunilor motivate de ură**”³⁹. Includem câteva dintre constatările acestuia:

- Fenomenul discriminării este perceput ca fiind o problemă de către marea majoritate a populației (71%), 63% considerând că el se manifestă cu o frecvență ridicată în societatea românească. 1/3 dintre respondenți cunosc fenomenul discriminării din experiență directă, dar există și o percepție indirectă mediată de televiziune (29%), Internet (9%), familie (9%), prieteni (6%) și rețele de socializare (5%).

³⁷ <https://www.facebook.com/ActiveWatch/>

³⁸ <https://www.activewatch.ro/ro/antidiscriminare/publicatii/>

³⁹ Disponibil la https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/01/Sondaj_de_opinie_NolntoHate_2018.pdf

- Raportarea identitară la alte persoane cu caracteristici diferite se face preponderent după starea de sănătate (61%), obiceiurile (53%), orientarea sexuală (47%), limba (44%) și religia (42%), ceea ce sugerează indirect și categoriile de persoane care sunt cel mai probabil să fie discriminate în România.
- Teama de diferență se manifestă într-un nivel ridicat de neîncredere, mai ales în homosexuali (74%), romi (72%), imigranți (69%), musulmani (68%), persoane cu HIV SIDA (58%), persoane de altă religie (58%), maghiari (53%) și evrei (46%).
- Cifrele arată că discriminarea în România este preponderent definită de homofobie, dar există și nuanțe semnificative de xenofobie, șovinism și antisemitism. Aproape jumătate dintre români (46%) cred că sunt superiori altora, deși nu sunt perfecți, ceea ce indică un etnocentrism limitativ și închis, marcat de teama față de diferență. Mai mult de 2/3 dintre români nu sunt de acord cu căsătoria între homosexuali, iar 60% sunt în dezacord cu ideea parteneriatului civil. Peste 60% din români îi consideră pe musulmani ca fiind potențial periculoși, iar 52% cred că imigranții ar trebui opriți la granițele Europei.
- Frica de diferență apare și când e vorba de persoanele cu dizabilități, 51% din respondenți considerând că acestea trebuie internate în instituții speciale.
- Naționalismul este văzut ca o mișcare necesară pentru România de aproape jumătate dintre români, neîncrederea în străinii care critică România este confirmată de 50% dintre respondenți. Cifrele ne arată faptul că orizontul de așteptare pentru discursul urii este marcat de frici și prejudecăți serioase față de tot ceea ce nu e românul tipic ortodox, heterosexual și naționalist, ceea ce ne indică un teren extrem de fertil pentru o priză serioasă a discursului urii și a negării valorilor liberale clasice. 70% dintre respondenți afirmă că știu ce este discursul urii, percepția directă sau indirectă fiind marcată cel mai frecvent pe bază de etnie (47%), orientare politică (40%), religie (33%), orientare sexuală (31%) și dizabilitate (31%).
- Locurile cele mai frecvente unde respondenții au fost martori la discursul urii au fost strada (53%), locul de muncă (24%) și cercul de prieteni (19%). Din perspectivă temporală, marea majoritate (65%) consideră că în ultimii ani discursul urii a crescut în România, ceea ce sugerează mai degrabă o involuție sau o depărtare față de valorile liberale europene asumate în cadrul UE. Școala, guvernul și biserica sunt principalele instanțe care ar trebui să se implice mai mult pentru a opri discursul urii în societate. 70% dintre respondenți cred că persoanele care practică discursul urii ar trebui pedepsite, din care 54% prin avertisment, 30% prin amendă și 12% prin închisoare.
- Infracțiunile motivate de ură față de alte persoane motivate pe unul din criteriile etnic, rasă, religie, orientare sexuală sau politică sunt și ele prezente în percepția respondenților, cele mai frecvente fiind agresiunea verbală (76%), agresiunea fizică (62%), amenințarea (53%) și încălcarea sau distrugerea de proprietate (52%). În situația în care ar fi victima unei infracțiuni motivate de ură, 88% dintre români spun că ar raporta acest incident instituțiilor abilitate. Dincolo de situația ipotetică, numai 18% susțin că ar fi fost victima unei infracțiuni motivate de ură. Principalii promotori ai discursului urii în România sunt oamenii obișnuiți (23%), conducătorii/politicienii/parlamentarii (21%) și mass media (7%).

III. Măsurile de prevenire și combatere a infracțiunilor motivate de ură și a discursului de ură

Acest capitol oferă exemple de măsuri (incluzând activități de formare) luate de autoritățile publice pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor de ură și discursurilor de ură din România. Informațiile se bazează pe răspunsuri la solicitările de informații publice trimise autorităților publice, precum și surse publice online.

III.1. CNCD

Conform Raportului CNCD pentru anul 2020⁴⁰, în cadrul proiectului NoIntoHate2018, s-au organizat sesiuni de formare în domeniul nediscriminării, legislației și jurisprudenței naționale, CJUE și CEDO privind infracțiunile motivate de ură, implicarea practică a instituțiilor de aplicare a legii în evaluarea, înregistrarea și includerea într-o bază de date a infracțiunilor motivate de ură, pentru 96 de magistrați, 24 de polițiști și 24 de jandarmi.

În 2017⁴¹, CNCD a organizat un seminar de formare în domeniul nediscriminării pentru 25 de magistrați de la diferite instanțe de judecată, Parchete, ICCJ, INM, CSM, Ministerul Justiției și DIICOT. Al doilea seminar s-a adresat unui grup țintă format din 25 de persoane din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române (Ordine Publică, Investigații Criminale, Cercetare și Prevenirea Criminalității, IPJ), Direcției Generale Anticorupție, Jandarmeriei și Institutului de Studii pentru Ordine Publică. Discursul de ură și infracțiunilor motivate de ură au fost abordate în cadrul ambelor activități de formare.

⁴⁰ <https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/04/Raport-de-activitate-CNCD-2020.pdf>

⁴¹ Vezi Raportul de activitate al CNCD 2017 disponibil la https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2020/12/Raport_de_activitate_CNCD_2017.pdf

III.2. Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”

Prin Răspunsul nr. 4505112/22.04.2021, Academia de Poliție “Alexandru Ioan Cuza” ne-a comunicat activitățile de formare dedicate IMU:

La nivelul Facultății de Poliție, **pentru anii școlari 2016-2020 nu au fost prevăzute teme referitoare la infracțiunile motivate de ură, discursul instigator la ură și combaterea acestora**, nici în programele disciplinelor cuprinse în planul de învățământ pentru studiile universitare de licență, nici în programele disciplinelor cuprinse în planul de învățământ pentru studiile universitare de masterat. De asemenea, la nivelul Facultății de Poliție, pentru următorii doi ani universitari, nu au fost planificate cursuri sau alte tipuri de activități didactice care să aibă ca obiect IMU.

La nivelul Facultății de Științe Juridice și Administrative, în cadrul Departamentului de Drept Penal, începând cu anul universitar 2017-2018, tema „Criminalitatea motivată de ură” face parte din conținutul tematic al disciplinei Criminologie din planurile de învățământ ale Facultății de Științe Juridice și Administrative, Facultății de Poliție, Facultății de Poliție de Frontieră și Facultății de Jandarmi, ca parte a temei mai largi „Tipuri specifice de criminalitate”, fiind prevăzută cu **o oră de curs și o oră de seminar**. Astfel, în cadrul temei de referință, atât la Facultatea de Științe Juridice și Administrative, specializarea Drept, cât și la specializarea Ordine și siguranță publică din cadrul Facultăților de Poliție, Poliție de Frontieră și Jandarmi se realizează o prezentare generală a faptelor săvârșite cu violență și este analizată „**discriminarea ca factor criminogen specific**”, avându-se în vedere și unele aspecte privind evoluția formelor de criminalitate. Totodată sunt analizate crimele motivate de ură, ca temă distinctă, avându-se în vedere specificul actului criminal, al făptuitorului și al victimei.

Statutul disciplinei Criminologie în planurile de învățământ ale Facultăților de Poliție, Poliție de Frontieră și Jandarmi este acela de disciplină obligatorie, iar la Facultatea de Științe Juridice și Administrative s-a transformat din disciplină opțională în disciplină obligatorie, începând cu planul de învățământ al seriei 2019-2023.

În urma deciziei Consiliului Departamentului de Drept Penal, începând cu anul universitar 2017-2018, în cadrul disciplinei Criminologie, în toate planurile de învățământ elaborate la nivelul învățământului de licență, în care această disciplină se regăsește, se va include **o temă** cu denumirea „Crime motivate de ură”. De asemenea, mobilul de ură, în general, și al celei homofobe în special, va fi evidențiat în mod particular în cadrul acelor teme la disciplinele Drept penal. Partea generală; Drept penal. Partea specială și Drept procesual penal la care titularul disciplinei apreciază că se impune, dar cel puțin în materia circumstanțierii faptei, **a identificării și probațiunii penale a mobilului bazat pe ură, inclusiv cea homofobă**.

Două cadre didactice din Departamentul de Drept Penal au susținut prelegeri la stagiile de pregătire „Drepturile Omului —Infracțiuni motivate de ură” organizate de Institutul de Studii pentru Ordine Publică, care au ca public țintă personalul MAI (agenți și ofițeri de poliție) care prin natura atribuțiilor de serviciu intră în contact cu persoane aparținând grupurilor vulnerabile și au potențial de diseminare a cunoștințelor și procedurilor privind abordarea IMU.

La nivelul Academiei de Poliție “Alexandru Ioan Cuza” există Colegiul Național de Afaceri Interne, în cadrul căruia funcționează Centrul pentru promovarea drepturilor omului și Studii Postuniversitare, iar în cadrul cursului „Drepturile omului în instituțiile de ordine și siguranță publică”, regăsim și disciplina „Prevenirea și combaterea crimelor motivate de ură prin mijloace de drept penal”, introdusă începând cu anul universitar 2018-2019, ca solicitare a DGMRU din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și a Agentului guvernamental al României la CEDO.

III.3. Inspectoratul General al Poliției Române (IGPR) - Institutul de Cercetare și Prevenire a Criminalității (ICPC)

Prin Răspunsul nr. 176949 din 14 aprilie 2021, ICPC ne-a comunicat activitățile de formare dedicate IMU și antidiscriminării sau diversității, listând o serie de proiecte derulate în parteneriat cu alte instituții sau/ și organizații neguvernamentale și rezultatele acestora. Dintre ele, potrivit descrierii furnizate, unul abordează și IMU, respectiv proiectul “**Fără discriminare!**” derulat în parteneriat cu CNCD, în cadrul căruia, printre altele, polițiști, dar și elevi, și studenți de la Școala de agenți de poliție Câmpina și Academia de Poliție au participat la sesiuni de instruire care au vizat nediscriminarea și prevenirea infracțiunilor motivate de ură.

La nivelul Inspectoratului General al Poliției Române se află în curs de implementare, din anul 2020, **Proiectul predefinit PDP3- Acțiune integrată pentru combaterea infracțiunilor motivate de ură, în special cele îndreptate împotriva comunităților rroma și asigurarea unui standard înalt de calitate în serviciul polițienesc** care beneficiază de fonduri alocate prin MFN 2014-2021. Scopul principal al proiectului îl reprezintă înființarea unei **Unități pentru Combaterea Criminalității Motivate de Ură** în cadrul Direcției de Investigații Criminale iar printre alte activități preconizate a se desfășura în cadrul proiectului se numără și îmbunătățirea sistemelor de colectare a datelor statistice referitoare la infracțiunile motivate de ură, precum și organizarea unor sesiuni de pregătire pentru polițiștii cu atribuții în domeniu.

La nivelul Poliției Române, activitatea de prevenire a criminalității nu este bugetată.

III.4. Institutul de Studii pentru Ordine Publică (ISOP)

Prin Răspunsul nr. 4365251 din data de 14.04.2021, ISOP ne-a comunicat că a dezvoltat, împreună cu reprezentanți ai societății civile, MJ și MAI, o curiculă de formare aplicabilă în cadrul a 3 stagii anuale cu o durată de 5 zile, care se acoperă următoarele: Prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare; Prevenirea violenței de gen; Prevenirea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante. Stagiile sunt adresate polițiștilor și jandarmilor, totalizând un număr de aproximativ 90 de cursanți anual, începând cu **anul 2014**. În cadrul acestor stagii sunt prezentate teme circumscrise IMU. Din 2017, în cursurile de inițiere în cariera poliție națională, s-au introdus și temele *Discriminarea și violența de gen*, precum și *Identitate de gen/ interacțiunea cu persoane transgen*, cu o durată de câte 2 ore. La acestea participă aproximativ 120 de cursanți pe an.

În 2017, a fost organizat un stadiu de pregătire, de două zile, *Prevenirea IMU*, dedicat în principal Hotărârilor CEDO în cauza M.C. și A.C. împotriva României.

III.5. Ministerul Public

Conform Raportului pe anul 2019 al MP⁴², controlul tematic efectuat la toate unitățile de parchet având ca obiect verificarea legalității și temeiniciei soluțiilor dispuse în cursul anilor 2016 - 2017 în cauzele privind infracțiunea de incitare la ură sau discriminare prev. de art. 369 din Codul penal **a evidențiat o cauzistică modestă, lipsa unei atitudini proactive a organelor de urmărire penală în identificarea și sancționarea discursului de ură și a altor forme de expresie de acest fel**; greșita înregistrare a unor lucrări privind încălcarea unor norme ce vizează ordinea publică, ce fac obiectul unor contravenții, ca dosare penale; nemotivarea soluțiilor de netrimiteră în judecată; ponderea mică a dosarelor privind discursul de ură manifestat în mass-media; **lipsa colaborării cu organele administrative și de control care au ca atribuții combaterea și sancționarea administrativă a manifestărilor ce aduc atingere principiului nediscriminării** (Consiliul Național al Audiovizualului, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării).

⁴² https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/raport_activitate_2019.pdf

În vederea complinirii acestor deficiențe, **materialul rezultat în urma controlului a fost transmis parchetelor de pe lângă curțile de apel în vederea diseminării și prelucrării acestuia cu procurorii și parchetele din subordine, fiind puse la dispoziția acestora materiale relevante din practica CEDO** referitoare la dreptul la exprimare (art. 10 par. 1) din perspectiva ingerinței premise (limitelor) în dreptul la exprimare (art. 10 par. 2) și a situațiilor care ar putea pune în discuție abuzul de drept (art. 17 CEDO).

Același raport menționează că la nivelul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție au fost constituite grupuri de lucru pentru eficientizarea activității desfășurate de parchete și a colaborării interinstituționale în aplicarea actului de justiție, printre care și **Comitetul interministerial pentru combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului de ură**.

III.6. Institutul Național al Magistraturii – INM

Urmare a solicitării CRJ din data de 9.04.2021, prin Răspunsul nr. 1490/21.04.2021, INM ne-a comunicat o serie de activități desfășurate cu privire la problematica IMU și a combaterii discriminării. Specific, am identificat următoarele:

Pe parcursul primului an de formare în cadrul INM este studiată disciplina CEDO, organizată sub formă de cursuri și seminare. Dintre acestea, **un seminar** este alocat studiului dispozițiilor art. 14 din Convenție (interzicerea discriminării), precum și ale Protocolului 12 la Convenție (interzicerea oricărei forme de discriminare), împreună cu alte prevederi convenționale cu care acestea se află în strânsă legătură. Pe parcursul perioadei de referință numărul de seminare alocate disciplinei privind studiul CEDO a variat, de la **17 seminare** cu câte o **durată de 2 ore** sau 2 ore și 30 minute, la **9 seminare** cu o **durată de câte 3 ore**.

Începând cu anul 2018, auditorii de justiție din anul I beneficiază de **un curs** având ca temă „Rolul magistraților în problematica diversității culturale”, cu o **durată de 3 ore**.

În perioada 2016-2020 Institutul Național al Magistraturii a realizat activitate de formare profesională inițială pentru un număr de 142, 188, 198, 200, respectiv 210 auditori de justiție aflați în anul I și pentru un număr de 158, 142, 188, 198, respectiv 199 auditori de justiție aflați în anul II. În cursul celui de-al doilea an de formare, auditorii de justiție au beneficiat de **un curs** intitulat „**Combaterea discriminării**”, cu o durată de 4 ore în 2016 și 2017 și de 3 ore începând cu anul 2018, susținut de președintele CNCD, formator colaborator al INM. În cadrul cursului sunt abordate aspecte precum: noțiunile de prejudecată și stereotip, definiția discriminării și concepte ale egalității de șanse, izvoare de drept în materia nediscriminării (interne și externe), forme ale discriminării, echilibrul între libertatea de exprimare și dreptul la demnitate personală — **prevenirea și sancționarea discursului de ură**.

Începând cu anul 2016, INM a încheiat un protocol de colaborare cu CNCD, în cadrul căruia au fost organizate, în parteneriat, activități de formare în domeniul combaterii discriminării, în special, dar care au abordat și IMU. În total pentru perioada 2016-2018, prin intermediul mai multor proiecte, au fost organizate 5 sesiuni de formare pentru un număr total de 139 de judecători și procurori și 9 seminare.

III.7. Institutul Național Pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților (INPPA)

Răspunsul INPPA la solicitarea CRJ⁴³ de informații publice face precizarea cu privire la rolul și activitatea instituției, precum faptul că asigură, în principal, activitatea de formare inițială a avocaților stagiați, pe o perioadă de doi ani de la data admiterii în profesia de avocat. În acest interval de timp, INPPA se preocupă să asigure avocaților stagiați, în perspectiva dobândirii de către aceștia a calității de avocat definitiv (în urma susținerii cu succes a examenului de absolvire a I.N.P.P.A.), asimilarea

⁴³ Solicitare nr. 143/09.04.2021.

cunoștințelor fundamentale pe care trebuie să le dețină un avocat definitiv, aflat la început de profesie. În aceste condiții, accentul este pus pe instituțiile fundamentale ale dreptului național și european. În cadrul atelierelor organizate la diferitele discipline, sunt abordate, într-un sistem interactiv, cu caracter preponderent practic-aplicativ (spețe, studii de caz etc.), acele instituții juridice cu care, de regulă, se întâlnește în practică un avocat în primii săi ani de carieră avocațială. **Numărul limitat de ore de formare inițială**, impus de faptul că avocații stagiați exercită și în mod efectiv profesia în cadrul formelor de exercitare a acesteia, de care aparțin, **nu permite deseori abordarea și a unor aspecte a căror incidență în practică este relativ restrânsă.**

În urma primirii adresei CRJ, INPPA a transmis formatorilor de la disciplinele Drept penal/Drept procesual penal solicitarea ca, în măsura disponibilităților existente, să abordeze și aspecte practice legate de infracțiunile motivate de ură, discursul instigator la ură și combaterea acestora.

Începând din anul 2020, I.N.P.P.A. organizează **activități cu caracter extracurricular**, în perioada septembrie – decembrie, pe teme de actualitate, apte să atragă un număr de participanți care să asigure susținerea economică a acestor activități, la care înscrierea avocaților interesați se face în baza plății de către aceștia a unei taxe de participare.

În anul 2020 nu au fost organizate cursuri extracurriculare cu tematica IMU.

III.8. Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO)

Prin Răspunsul nr. 278 din 23 aprilie 2021, IRDO a prezentat o serie de activități (de formare, cercetare și informare) care au fost, o parte, și tangențiale IMU pe care le-a realizat în perioada 2016-2020 și incluse pe pagina institutului pe larg, precum și organizarea unui webinar „Discursul instigator la ură (hate speech) și discriminarea pe Internet”. În cadrul acestuia s-a discutat și despre *Codul de Conduită privind combaterea discursului ilegal de incitare la ură din mediul online*⁴⁴, o inițiativă a Comisiei Europene și cea mai recentă evaluare a acestuia⁴⁵.

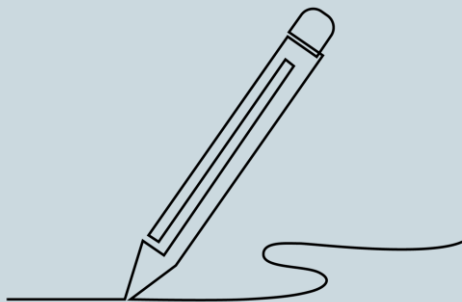
Pentru perioada următoare, IRDO va lua în considerare aspectele specifice infracțiunilor motivate de ură și ale discursului instigator la ură, integrându-le în activitățile specifice mandatului său, respectiv într-un studiu având ca obiect provocările actuale care se prefigurează la nivel național în materia protecției și promovării drepturilor femeilor (studiul va aborda, *inter alia*, atingerile aduse drepturilor femeilor prin discursul instigator la ură), în cadrul ofertei de cursuri și programe educaționale și, ca activitate de informare, într-o campanie adresată tinerilor.

Institutul elaborează, în prezent, un document reprezentând situația națională privind problematica femicidului, la solicitarea Raportorului Special ONU privind violența împotriva femeilor; documentul final realizat de Raportor va fi prezentat la cea de-a 76-a sesiune a Adunării Generale ONU.

⁴⁴ Disponibil la https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en#theeucodeofconduct

⁴⁵ Disponibilă la https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/codeofconduct_2020_factsheet_12.pdf

IV. Concluzii și recomandări

Cadrul legal românesc nu cuprinde o definiție a infracțiunilor motivate de ură sau a discursului de ură. Există dispoziții legale penale, civile sau administrative care cuprind categoriile de infracțiuni de ură și discursuri de ură, pe baza conținutului lor specific.

Cuvântul „ură” este menționat în cadrul legal românesc, o singură dată în Codul penal, unde este sancționată infracțiunea de incitare la ură sau discriminare (art. 369). Cu toate acestea, sensul precis al termenului „ură” nu este definit în mod expres în legislația penală. În mod similar, „ura” este menționată și o dată în Legea audiovizualului nr. 504/2002, în dispoziția care interzice incitarea la ură prin programe de difuzare (art. 40).

Cadrul juridic penal din România abordează infracțiunile motivate de ură din două perspective, anume ca: reținerea unei circumstanțe agravante și existența unor infracțiuni de sine stătătoare prevăzute în Codul Penal și în alte legi speciale în structura cărora intră o parte sau toate criteriile prevăzute de circumstanțele agravante.

Discursul de ură nu are o definiție juridică specifică în cadrul legal românesc, ci mai degrabă comportamente specifice ilegale care sunt comise prin discurs pot intra în această categorie. În cadrul legal românesc, discursul de ură poate fi sancționat în sistemele administrative, penale sau civile.

În sfera publică, ONG-urile sunt cele mai multe care vorbesc despre aceste subiecte și folosesc definiții internaționale privind drepturile omului, cum ar fi cele oferite de OSCE sau de Consiliul European.

În perioada 2016-2020, au apărut **puține modificări legislative** la care ne putem raporta în ceea ce privește infracțiunile motivate de ură și discursul de ură.

În urma unei analize și invitații a instituțiilor europene și ca urmare a necesității adoptării unui act normativ distinct care să introducă măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, România a adoptat definiția de lucru a antisemitismului și Legea nr. 157 din 2 iulie 2018 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea antisemitismului.

Pentru reducerea fenomenului de violență în unitățile de învățământ preuniversitar, România a adoptat noi prevederi legislative privind violență psihologică - bullying-ul, dar fără a adopta și prevederi care să sancționeze distinct acest tip de comportament.

Prin Acordul cadru european privind hărțuirea și violența la locul de muncă semnat în 2007, s-a instituit obligația angajatorilor de a proteja lucrătorii împotriva hărțuirii și violenței la locul de muncă. În România, prin Legea nr. 167/2020 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, precum și pentru completarea art. 6 din Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați s-a acoperit un vid legislativ semnalat de doctrina juridică în soluționarea litigiilor având ca obiect hărțuirea morală la locul de muncă. Astfel, s-a extins aria de protecție a salariaților la locul de muncă prin introducerea unei noi fapte sancționată după caz, disciplinar, contravențional sau penal prin completarea legislației privind discriminarea, anume hărțuirea morală la locul de muncă. Această faptă se poate manifesta atât între colegi, cât și între superiori și subordonați.

Cu privire la o **colectare sistemică de date** privind infracțiunile și discursurile de ură de către autoritățile române, astfel încât să se poată urmări în mod constant numărul de cazuri și în funcție de

motivațiile discriminatorii, din momentul în care se depune o plângere și până la momentul în care aceasta ajunge în instanță, dacă ajunge în instanță, aceasta nu există.

Datele colectate de autoritățile române nu sunt întotdeauna în acord unele cu altele și pot fi greu de verificat. Așa cum s-a arătat în prezentul raport, poliția, parchetele și instanțele de judecată colectează date folosind sisteme diferite. În plus, o autoritate poate alege să se concentreze pe un anumit tip de infracțiuni, pe când alte autorități nu colectează aceleași date:

Potrivit răspunsului Inspectoratului General al Poliției Române, situațiile statistice întocmite la nivelul Poliției Române **nu conțin date sau informații privind numărul infracțiunilor pentru care a fost reținută circumstanța agravantă prevăzută de art. 77, lit. h) din Codul Penal și nu există posibilitatea de a dezagrega indicatorii pe criterii de discriminare.**

Ministerul Public a colectat și ne-a furnizat *Situația statistică privind infracțiunile motivate de ură* – la care s-a aplicat circumstanța agravantă prevăzută de art. 77 lit. h) din Codul penal sau la care elementul de ură face parte din conținutul constitutiv al infracțiunii (art. 369 Cod penal, art. 297 alin. 2 Cod penal, etc.) și *Situația statistică privind infracțiunile prevăzute de O.U.G. nr. 31/2002*, defalcate pe unități de parchet și pe număr total, pentru perioada 2018 – 2020, **2018 reprezentând anul în care MP a început să colecteze asemenea date statistice.** Ministerul Public nu a putut furniza date statistice privind infracțiunile prev. de art. 282 alin. (1) lit. d), art. 382 și art. 383 din Codul penal, întrucât nu sunt evidențiate distinct.

În secțiunea denumită “Dinamica celor mai importante categorii de infracțiuni” din raportul de activitate pe anul 2019 al MP ce analizează structura infracțiunilor în funcție de numărul inculpaților persoane fizice trimiși în judecată și ponderea în total inculpați persoane fizice trimiși în judecată, **nu sunt informații legate de IMU și discursul de ură.**

Ministerul Justiției a precizat că introducerea informațiilor aferente cauzelor aflate pe rolul instanțelor se face de către personalul specializat de la nivelul acestora, **prin intermediul sistemului ECRIS disponibil la nivelul fiecărei instanțe**, datele fiind introduse în acest sistem pe baza unui nomenclator de obiecte. O parte din datele colectate de instanțe sunt replicate, în scop statistic, în bazele de date disponibile la nivelul CSM și MJ, raportarea datelor statistice fiind realizată, prin intermediul **rapoartelor dedicate din cadrul sistemului STATIS**, conform înregistrărilor realizate de către instanțe. **În cadrul acestui nomenclator nu se regăsesc circumstanțele care sunt prevăzute la art. 77 lit. h)**, respectiv: săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de naționalitate, săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de etnie, săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de limbă, săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de religie, săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA, săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de alte împrejurări considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte.

MJ a menționat că **aceste aspecte sunt avute în vedere pentru dezvoltarea noii versiuni a sistemului ECRIS, proiectul dedicat acestui obiectiv fiind deja în implementare** (din decembrie 2020). Datele pe care le-au comunicat reprezintă o valoare totală generală, aceste date neputând fi dezagregate în funcție de criteriul aplicării/neaplicării unor anumite circumstanțe.

Rapoartele din această perioadă, realizate de organizații internaționale sau ONG-uri din țară arată că romii și persoanele LGBTI+ sunt cele mai frecvente ținte ale discriminării și urii. Antisemitismul este, de asemenea, foarte prezent. De asemenea, România a pierdut mai multe procese în fața Curții Europene a Drepturilor Omului pentru investigații inadecvate în cazuri de violență (în unele cazuri, violență a poliției) împotriva romilor sau a comunității LGBTI+. În ce privește discursul de ură (inclusiv în online), acesta se îndreaptă în special împotriva romilor, comunității LGBTI+, minorității maghiare, comunității evreiești și musulmanilor.

Colectarea și publicarea datelor referitoare la infracțiunile motivate de ură sunt extrem de relevante în evaluarea implementării cadrului legal privind infracțiunile motivate de ură. Fără colectarea acestor date este imposibil să se măsoare anvergura fenomenului infracționalității motivate de ură și să se adopte măsuri adecvate pentru prevenirea și sancționarea infracțiunilor motivate de ură, precum și protejarea categoriilor cele mai vulnerabile. Este urgentă punerea în aplicare a unui sistem de colectare a datelor și efectuarea de statistici prin crearea de indicatori specifici, precum și prin armonizarea sistemelor de colectare a datelor privind infracțiunile și discursurile motivate de ură ale diferitelor autorități publice de aplicare a legii, administrative și judiciare.

Ațiunile și activitățile luate de autorități cu privire la includerea infracțiunilor și discursurilor motivate de ură, precum și a legislației antidiscriminare în formarea inițială și continuă obligatorie pentru toți profesioniștii din domeniul aplicării legii și din domeniul juridic fie nu există, fie sunt dispartate, punctuale, nefiind integrate în sistem și aplicate consecvent. Acest aspect necesită o implementare promptă, alături de consolidarea relației cu comunitățile care sunt cele mai expuse riscului de a fi victime ale infracțiunilor și discursurilor motivate de ură, în special, conform recomandării ECRI, intensificarea cooperării dintre poliție și comunitățile de romi și LGBTI+.

Societatea civilă din România care luptă împotriva discriminării este prea slabă pentru a determina schimbări de amploare și nu dispune de resursele necesare pentru a oferi sprijin, cu atât mai puțin sprijin juridic, pentru mai mult de câteva victime. Întărirea capacității juridice a ONG-urilor și finanțarea acestora pentru a-și putea asuma un rol mai vizibil de tipul watchdog și acordarea de servicii juridice pentru victime este, de asemenea, o măsură necesară pentru colectarea de date și combaterea infracțiunilor motivate de ură și a discursului urii și pentru înțelegerea fenomenului, respectiv pentru întărirea sistemului de protecție a drepturilor omului la nivel de țară.